

Vähänen Johanna

Positiivista pedagogiikkaa perheisiin – Varhaiskasvatuksessa tehtävän yhteistyön avulla

Kandidaatintutkielma
KASVATUSTIETEIDEN TIEDEKUNTA
Varhaiskasvatus
2021

Oulun yliopisto

Kasvatustieteiden tiedekunta

Positiivista pedagogiikkaa perheisiin – Varhaiskasvatuksessa tehtävän yhteistyön avulla (Johanna Vähänen)

Kandidaatintutkielma, 35 sivua, 13 liitesivua

Helmikuu 2021

Positiivinen pedagogiikka on tällä hetkellä esillä oleva kasvatussuuntaus, jota voidaan käyttää eri muodoissa varhaiskasvatuksessa ja perusopetuksessa. Myönteisillä kasvatusten menetelmillä voidaan tukea lasten hyvinvointia ja oppimista sekä sosiaalisia taitoja. Varhaiskasvatuksen henkilöstölle on saatavilla paljon positiivisen pedagogiikan materiaalia ja tietoa. Tällä tutkimuksella etsin keinoja positiivisen pedagogiikan toteuttamiseen perheiden kasvatustyössä.

Tämän kandidaatintyön tavoitteena oli löytää yhteistyön keinoja, joilla voidaan lisätä varhaiskasvatuksen asiakasperheiden positiivisen pedagogiikan tietoisuutta. Tavoitteen saavuttamiseksi tutkin, miten lapsi hyötyy positiivisesta pedagogiikasta ja mitä positiivisen pedagogiikan menetelmiä perheet voivat käyttää. Suoritin tutkimuksen kvalitatiivisena sisällönanalyysinä ja hyödynsin systemaattista kirjallisuuskatsausta tutkimuksen suorittamiseen. Sisällönanalyysi oli tutkimukseni kannalta oleellinen keino tutkimustulosten saavuttamiseksi, koska perheiden positiivisen pedagogiikan tietoisuuden lisäämisestä ei löytynyt aiempaa tietoa. Käytin tutkimuksessa positiivisen pedagogiikan ja varhaiskasvatuksessa tehtävän yhteistyön kirjallista materiaalia, tutkimuksia ja tieteellistä kirjallisuutta, minkä avulla pääsin tavoitteeseeni.

Tutkimukseni mukaan lapset hyötyvät positiivisesta pedagogiikasta kokonaisvaltaisesti oppimisen ja hyvinvoinnin saralla sekä sosioemotionaalisesti. Positiivisen pedagogiikan menetelmiä löysin useita, jotka soveltuvat niin varhaiskasvatukseen, kuin perheiden käytettäväksi. Sisällönanalysoinnin avulla jaoin positiivisen pedagogiikan tietoisuuden lisäämisen varhaiskasvatuksessa tehtävän yhteistyön avulla viiteen kategoriaan: 1. positiivisen pedagogiikan etujen tuominen esiin, 2. lapsen mielipiteisiin ja tunteisiin paneutuminen, 3. lapsen vahvuuksien tunnistaminen ja tukeminen, 4. lapsen toimintaympäristön muokkaaminen ja perheen myönteisiin käytänteihin vaikuttaminen sekä 5. käytännön esimerkit ongelmanratkaisutilanteisiin. Koostin tutkimustulosten avulla Liitteen 1. Vinkkejä positiivisen pedagogiikan tietoisuuden lisäämiseen varhaiskasvatuksen asiakasperheissä – Opas varhaiskasvatukseen.

Avainsanat: lapsi, perhe, positiivinen pedagogiikka, sisällönanalyysi, vahvuusperustainen kasvatustieteiden tiedekunta, varhaiskasvatustieteiden tiedekunta, yhteistyö

Sisältö

1 Johdanto – Miksi positiivista pedagogiikkaa?	4
2 Tutkimuksen toteutus	6
2.1 Tutkimuskysymykset	6
2.2 Tutkimusaineisto	7
2.3 Tutkimusmenetelmät	8
2.3.1 <i>Laadullinen tutkimus</i>	8
2.3.2 <i>Sisältöanalyysi ja systemaattinen kirjallisuuskatsaus</i>	9
3 Positiivinen pedagogiikka varhaiskasvatuksessa	10
3.1 Positiivisen pedagogiikan teoriaa	10
3.2 Positiivisen pedagogiikan edut lapsen kasvulle, kehitykselle ja oppimiselle	11
3.3 Miten positiivinen pedagogiikka näkyy varhaiskasvatuksessa?	13
3.4 Varhaiskasvatuksen positiivisen pedagogiikan käytäntöjä	14
4 Vahvuusperustainen kasvatus	16
5 Positiivinen pedagogiikka perheessä	18
5.1 Mitä perheet voivat saavuttaa positiivisen pedagogiikan avulla?	18
5.2 Positiivisen pedagogiikan menetelmiä perheisiin	19
6 Yhteistyö	22
6.1 Varhaiskasvatuksen ja perheiden välinen yhteistyö	22
6.2 Yhteistyön toteutuminen	23
7 Tutkimustulokset	26
7.1 Miten lapsi hyötyy positiivisesta pedagogiikasta ja mitä keinoja perheet voivat käyttää?	26
7.2 Positiivisen pedagogiikan tietoisuuden lisääminen yhteistyön avulla	26
8 Pohdinta	29
8.1 Tutkimuksen toteutuminen ja eettisyys	29
8.2 Positiivista pedagogiikkaa perheisiin	30
Lähteet	32
LIITE 1. Vinkkejä positiivisen pedagogiikan tietoisuuden lisäämiseen varhaiskasvatuksen asiakasperheissä – Opas varhaiskasvatukseen	36

1 Johdanto – Miksi positiivista pedagogiikkaa?

Minun luontevahvuuksiani ovat iloisuus, innostuneisuus sekä kekseliäisyys. Mitkä ovat sinun? Luontevahvuudet ovat henkilökohtaisia positiivisia ominaisuuksia, joita pitää välillä nostaa esille muistaaksesi ne. Kun tiedostat omat vahvuutesi, pystyt toimimaan hankalissa tai epämukavissa tilanteissa tietäen, että selviät niistä. Positiiviseen psykologiaan pohjautuva positiivinen pedagogiikka on lasten vahvuuksien kautta tehtävää kasvatustyötä, mikä sopii positiiviseen elämänsenteeseeni ja tulee minulta luonnostaan. Positiivisen pedagogiikan tarkoituksena on tehdä jokainen lapsi tietoiseksi omista vahvuuksistaan, mikä lisää lapsen hyvinvointia (Uusitalo-Malmivaara & Vuorinen, 2017). Tällä tutkimuksella etsin varhaiskasvatuksessa tehtävän yhteistyön keinoja, joilla voidaan lisätä perheiden positiivisen pedagogiikan tietoisuutta.

Uusitalo-Malmivaara ja Vuorinen (2017) toteavat, että luontevahvuuksien kautta tehtävää positiivista pedagogiikkaa voivat käyttää kaikki. Eniten positiivisen pedagogiikan tutkimuksia on toteutettu kouluissa, mutta luontevahvuuksiin perustuvaa kasvatusta voidaan käyttää erilaisissa instituutioissa tai yhteisöissä, kuten päiväkodeissa tai valmennusryhmissä sekä perheissä vanhempien tai isovanhempien toimesta (Uusitalo-Malmivaara & Vuorinen, 2017). Varhaiskasvatustalaki (2018/540) 3 pykälä velvoittaa varhaiskasvatusta mahdollistamaan lapsille myönteiset oppimiskokemukset. Positiivisen pedagogiikan hyödyntämiseen varhaiskasvatuksessa on saatavilla useita materiaaleja, kuten Uusitalo-Malmivaaran ja Vuorisen kehittänyt Vahvuusvaris sekä Leskisenojan kirjoittama Positiivisen pedagogiikan työkalupakki (2017). Positiivinen kasvatustalaki Trogen (2020) antaa käytännön vinkkejä kasvattajille positiivisen pedagogiikan käyttöön ottamiseen. Trogen (2020) myös toteaa, että tapojensa muuttaminen ei ole helppoa, minkä vuoksi kannattaa käyttää valmiita materiaaleja.

Positiivisen pedagogiikan toteutuminen perheissä on ajankohtainen tutkimusaihe. Positive Learning Oy tekee juuri tutkimusta vahvuusperustainen kasvatuksen toteuttamisesta perheissä, missä perheet saavat käyttöönsä vahvuus variksen internet materiaalin. Tekemäni tutkimus on tarpeellinen jäsentämään varhaiskasvatuksen ja perheen välistä yhteistyötä, positiivisen pedagogiikan tietoisuuden lisäämiseksi. Internet ja sosiaalinen media tarjoavat runsaasti positiivisen pedagogiikan vinkkejä ja ideoita toteutettavaksi niin instituutioihin, kuin perheisiin. Pentikäisen, Avolan ja Holmingin ylläpitämät Positiivisen oppimisen sekä Kaisa Vuorisen omat verkkosivut tarjoavat helposti lähestyttävää tietoa positiivisesta pedagogiikasta, tuoretta tutkimustietoa sekä tietoa koulutuksista ja kirjallisuudesta. Internet ja sosiaalinen media mahdollistavat

positiivisen pedagogiikan tietoisuuden lisääntymisen myös kasvatusinstituutioiden ulkopuolelle. Tutkimukseni on tarpeellinen tämän tietoisuuden lisäämiseksi.

Perhe on lapsen ensisijainen ja tärkein kasvukonteksti, mutta varhaiskasvatuksen ja koulun avulla pystytään tarjoamaan lapsille kehittymismahdollisuuksia perheen kasvatuksen lisäksi (Kumpulainen, Mikkola, Rajala, Hilppö & Lipponen, 2014). Positiivinen pedagogiikka on terminä vielä uusi ja tuntematon, varsinkin perheille, joissa kasvatukselliset asiat eivät välttämättä ole jokapäiväisenä puheenaiheena. Tällä tutkimuksella tuon positiivisen pedagogiikan lähemmäs varhaiskasvatuksen asiakasperheitä. Martin Seligmanin kirjoittama kirja *Flourish : A Visionary New Understanding of Happiness and Well-being* (2011) nosti positiivisen pedagogiikan kiinnostusta, erityisesti tutkijoiden keskuudessa. Kirjan ajatus, että positiivinen pedagogiikan käyttäminen tekee kaikista iloisempia, saa minut innostumaan ja myötäilemään Seligmanin (2011) ajatuksia. Positiivisen pedagogiikan vaikutuksista lasten kasvun, kehittymisen ja oppimisen tukena on tutkittu viime vuosina, esimerkiksi Uusitalo-Malmivaara ja Vuorinen *A character strength intervention in 11 inclusive Finnish classrooms to promote social participation of students with special educational needs* (2018). Varhaiskasvatuksen opettajalla on oivat mahdollisuudet toteuttaa positiivista pedagogiikkaa kasvatustyössään, mutta mitkä ovat perheen mahdollisuudet? Onko perheillä resursseja perehtyä aiheeseen ja mistä he löytävät tarvitsemansa tiedon?

Perehdyin tutkimuksessani positiivisen pedagogiikan teoriaan ja käytäntöihin. Avasin erityisesti vahvuusperustaista kasvatusta, missä positiivista pedagogiikkaa toteutetaan lasten vahvuuksia tukien. Suoritin tutkimuksen kvalitatiivisena sisältöanalyysinä, eli tarkastelin jo olemassa olevien tutkimusten sisältöä ja tuloksia oman tutkimukseni näkökulmasta (Metsämuuronen, 2011). Hyödynsin tutkimuksessa systemaattisen kirjallisuuskatsauksen jäsentelyä sekä sisällönanalyysia aineiston analysointiin. Laadin tutkimukseen ja omaan kokemukseeni pohjautuvan oppaan varhaiskasvatukseen, Vinkkejä positiivisen pedagogiikan tietoisuuden lisäämiseen varhaiskasvatuksen asiakasperheissä (ks. Liite 1.). Lasten kasvatus vastuu on vanhemmilla, mutta 77 % 0–6-vuotiaista lapsista viettää suuren osan arkipäivästään varhaiskasvatuksessa (THL, 2020). Mikä olisi parempaa lapsen kannalta, kuin yhteisiä kasvatuksen näkökulmia hyödyntävät yhteisöt, päiväkotit ja perhe?

2 Tutkimuksen toteutus

Tutustuin ennen tutkimuksen toteutusta Tutkimuseettisen neuvottelukunnan (TENK, 2012) hyvän tieteellisen käytännön mukaiseen ohjeistukseen ja noudatin sitä tutkimuksessa. Hyödynsin tutkimuksessa eettisesti hyväksyttäviä menetelmiä tutkimusaineiston etsimisessä, analysoinnissa ja tutkimustulosten esittämisessä (TENK, 2012).

2.1 Tutkimuskysymykset

Tutkimuksen tarkoituksena oli löytää yhteistyön keinoja nostaa positiivinen pedagogiikka varhaiskasvatuksen asiakasperheiden tietoisuuteen. Jotta vanhemmat kiinnostuisivat positiivisen pedagogiikan käyttämisestä perheen arjessa, tulee vanhemmille kertoa positiivisen pedagogiikan hyödyistä ja sen vaikutuksesta koko perheen hyvinvointiin. Tämän vuoksi nostin lasten hyötymisen keskeiseksi seikaksi tutkimuksessani. Tutkimuksella etsin keinoja perheiden tietoisuuden lisäämiseen varhaiskasvatuksen kanssa tehtävän yhteistyön avulla. Tässä tutkimuksessa yhteistyöllä tarkoitetaan varhaiskasvatuksen henkilökunnan sekä asiakasperheen välistä monipuolista kommunikointia, jonka avulla pystytään jakamaan tietoa vuorovaikutuksellisesti.

Tutkimuksen tutkimuskysymyksiksi muodostuivat:

Miten lapsi hyötyy positiivisesta pedagogiikasta?

Miten varhaiskasvatuksen asiakasperheiden positiivisen pedagogiikan tietoutta voidaan lisätä varhaiskasvatuksen kanssa tehtävän yhteistyön avulla?

Tutkimusten ja kirjallisuuden avulla pääsin lisäksi vastaamaan alakysymykseen, mitä *positiivisen pedagogiikan keinoja perheet voivat käyttää arjessa*. Tämän tutkimiseen käytin pohjana varhaiskasvatuksessa toimiviksi havaittuja positiivisen pedagogiikan keinoja. Positiivisen pedagogiikan tietoisuuden lisäämisen taustalla on perheiden ja varhaiskasvatuksen välinen yhteistyö. Tutkin teoreettista taustaa varhaiskasvatuksessa tehtävälle yhteistyölle sekä yhteistyön keinoja hyödyntäviä tutkimuksia. Etsin tutkimuksellani toimivia yhteistyön keinoja, joita voidaan käyttää myös positiivisen pedagogiikan tietoisuuden lisäämiseen.

Tutkimuskysymyksiin vastaaminen vaati erilaisten aineistojen ja tutkimusmetodien valitsemisen. Tutkimuksessani käytin tieteellistä kirjallisuutta ja tutkimuksia, joiden kautta löysin vastaukset tutkimuskysymyksiini. Moilanen ja Rähkä (2018) toteavat, että tutkimuskysymykset voivat täsmentyä ennen tutkimusaineiston keruuta tai sen aikana. Asetin tutkimuskysymykset

tutkimussuunnitelmaan keräämäni aineistoon nojaten, ja tutkimuksen edetessä kysymykset täsmentyivät. Moilasan ja Rähän (2018) mukaan tutkimuskysymysten ja aineiston tulee vastata toisiaan, joten keräämäni aineisto vaikutti kysymysten asetteluuni.

2.2 Tutkimusaineisto

Keskeisiksi käsitteiksi tutkimuksessani rajasin: positiivinen pedagogiikka, vahvuusperustainen kasvatus sekä yhteistyö varhaiskasvatuksen ja perheen välillä. Avasin nämä käsitteet tutkimuksen teoriaosuuksissa. Tutkimuksen rajaaminen on osa tutkimuksen suorittamista ja onnistuneen tutkimuksen pohjalla on hyvä rajaus (Puusa & Juuti, 2020). Rajaukseni tuki tutkimuskysymyksiini vastaamista. Alasuutarin (2011) mukaan teoreettinen viitekehys määrittää millainen aineisto kannattaa kerätä ja miten tulkita sitä. Tutkimukseni viitekehys ohjasi minua tutkimuksen toteutuksessa.

Hain tutkimukseeni tietoa Oulun yliopiston kasvatustieteiden kotimaisista ja kansainvälisistä tietokannoista, kuten Oulun yliopiston kirjaston kokoelmista Oulu-Finnasta, Arto & Electra -artikkeliviitetietokannasta, Journal.fi tiedelehtien verkkotietokannasta ja ProQuest Databases -tietokannasta. Etsin tietoa lisäksi googlen hakutoimintoa käyttämällä, muistaen varmistaa internetin lähteiden luotettavuuden. Hakusanoina käytin: positiivinen pedagogiikka varhaiskasvatuksessa, luontevahvuudet varhaiskasvatuksessa, vahvuusperustainen kasvatus, luontevahvuudet ja menetelmät sekä yhteistyö varhaiskasvatuksessa. Hakuja tehdessäni, käytin samoja termejä myös englanniksi. Lisäksi löysin termin positive parenting, kun tutkin positiivisen pedagogiikan toteutumista perheissä.

Positiivinen pedagogiikka on vielä tuore kasvatustieteellisessä tutkimuksessa. Rajasin positiivisen pedagogiikan lähdekirjallisuuden 2010–2020-luvulla ilmestyneisiin tutkimuksiin ja teoksiin. Tutkimuksia löysin hyvin 2010-luvulta, viimeisimpiä 2018–2020 vuosilta. Tutkimuksia ja kirjallisuutta lukiessa täytyy kuitenkin muistaa lähdekriittisyys. Leskisenoja (2017) toteaa, että positiivisen pedagogiikan empiirinen aineisto on vielä rajallista ja positiivisen pedagogiikan menetelmiin liitetään välillä virheellisiä käsityksiä ja mielikuvia. Virheellisiä käsityksiä voivat olla esimerkiksi kasvatuksessa kieltämisen kokonaan lopettaminen tai lapsen liiallinen kehuinen. Moilanen ja Rähä (2018) kertovat, että laadullista tutkimusta tehdessä tutkija pyrkii nousemaan tutkimusaineistosta teorian tasolle. Tutkimuksellani nostan esille uutta tietoa varhaiskasvatuksessa tehtävästä yhteistyöstä positiivisen pedagogiikan tietoisuuden lisääjänä.

2.3 Tutkimusmenetelmät

Eskola ja Suoranta (1998) toteavat, että lukeminen ja omaan aiheeseensa perehtyminen ovat edellytys tutkimuksen alussa. Suoritin tutkimuksen aiempiin tutkimuksiin ja kirjallisuuteen perehtyen. Positiivisen pedagogiikan tutkimukset ja kirjallisuus ovat tuoreita, 2010-luvulta. Positiivisen pedagogiikan keinot sekä tulokset positiivisen pedagogiikan käytöstä ovat tärkeitä huomioita, joita poimin tutkimukseeni aiemmista tutkimuksista. Internetistä ja sosiaalisesta mediasta löytyy paljon positiivisen pedagogiikan materiaalia, niin ammattilaisten kuin perheiden käyttöön. Tämän tyyppinen lähdemateriaali ei kuitenkaan sovi sellaisenaan lähteeksi, mutta etsin näiden taustalla vaikuttavia tutkimuksia ja muuta kirjallisuutta.

Tutkimus on laadullinen, kvalitatiivinen kirjallisuuskatsaus, eli valmiin kirjallisen aineiston tarkastelua (Metsämuuronen, 2011, 125). Käytin menetelmänä sisältöanalyysiä, jolloin aineiston materiaali on valmista, mutta sen tulkitsee tutkija (Metsämuuronen, 2011). Kirjallisuuskatsauksen avulla löysin tarvitsemani tiedon tutkimukseeni ja sisällönanalyysin keinoin pystyin analysoimaan tiedon vastatakseni tutkimuskysymyksiini. Sovelsin tutkimuksessani myös systemaattisen kirjallisuuskatsauksen piirteitä, jonka on tulkittu tukevan muita tutkimusmetodeja (Salminen, 2011). Systemaattisessa kirjallisuuskatsauksessa kartoitetaan tutkitun aiheen olennaisia tutkimustuloksia sekä keskustelua ja se suoritetaan järjestelmällisesti vaiheittain läpi tutkimuksen suunnittelusta raportointiin (Salminen, 2011).

2.3.1 Laadullinen tutkimus

Laadullinen tutkimus vaatii luovuutta, uusia näkökulmia sekä paneutumista, mutta myös välineet pitää olla tutkijan hallinnassa (Puusa & Juuti, 2020). Perehdyin laadulliseen tutkimukseen, mikä auttoi minua valitsemaan tutkimusmenetelmät tutkimukseen. Moilanen ja Rähä (2018) toteavat, että tehdessään tutkimusta aiempien tutkimusten pohjalta, on tärkeää käydä keskustelua tutkimusten kesken. Yhdistelin tutkimusaineistosta löytyneitä tietoja tutkimusten välisen keskustelun löytämiseksi. Tutkin tutkimuksista esille nousseita teemoja, keskeisiä käsitteitä, metodeja sekä opettajan ja perheen välistä yhteistyötä luovasti ja uusia näkökulmia etsien.

Tutkimuksen analysointia tulee tehdä tutkimuksen kuluessa, jolloin löytää tutkimuksen keskeiset ydinkategoriat, joiden perusteella tutkimustulosten analysointi voidaan toteuttaa (Kiviniemi, 2018). Perheiden positiivisen pedagogiikan tietoisuuden lisäämisestä ei suoraan löytynyt tutkimuksia, mutta positiivisen pedagogiikan tutkimuksien tuloksia ja toteutuksia analysoimalla

pystyin perehtymään positiiviseen pedagogiikkaan tietoisuuden lisäämiseen varhaiskasvatuksen asiakasperheissä. Tutkimukseni ydinkategoriat näkyvät tutkimuskysymysten asettelussa.

2.3.2 Sisältöanalyysi ja systemaattinen kirjallisuuskatsaus

Tein tutkimuksen sisältöanalyysin vaiheiden mukaan, jotka voidaan kuvata yleisesti seuraavin vaihein: päätetään tutkimuskysymys, aineiston läpikäynti ja kiinnostavan tiedon löytäminen, toissijaisen tiedon hylkääminen ja merkityksellisen tiedon kerääminen, aineiston järjestäminen sekä yhteenvedon kirjoittaminen (Tuomi & Sarajärvi, 2018). Tuomen ja Sarajärven (2018) mukaan sisältöanalyysiä voidaan käyttää systemaattisen kirjallisuuskatsauksen rinnalla täydentämään tutkimusta. Hyödynsin tutkimuksessa systemaattisen kirjallisuuskatsauksen vaiheita, mutta tulosten tulkinta ei onnistunut systemaattiselle kirjallisuuskatsaukselle tyypillisin keinoin. Käytin tutkimuksessani sisältöanalyysiä tutkimuskysymysten vastausten löytämiseksi. Sisältöanalyysiä voidaan käyttää väljänä tieteellisenä menetelmänä, niin kvantitatiivisessa kuin kvalitatiivisessa tutkimuksessa (Tuomi & Sarajärvi, 2018). Sitä käyttäen voidaan tehdä monenlaisia tutkimuksia, joissa analysoidaan tutkimusaineiston sisältöä, jonkin teoreettisen kehyksen sisällä (Tuomi & Sarajärvi, 2018). Analysoin positiivisen pedagogiikan sekä varhaiskasvatuksessa tehtävän yhteistyön tutkimus ja kirjallisuus materiaaleista löytyvää tietoa positiivisen pedagogiikan tietoisuuden lisäämiseksi varhaiskasvatuksessa tehtävän yhteistyön avulla.

Laadin tutkimuksen tekemiseen tarvitsemani rungon systemaattisen kirjallisuuskatsauksen mukaan ja toteutin tutkimusaineiston analysoinnin sisältöanalyysin mukaisesti. Tein tutkimuksen järjestelmällisesti vaiheittain tutkimuskysymysten asettelusta tulosten raportointiin, systemaattisen kirjallisuuskatsauksen mukaan. Salminen (2011) yhdistelee systemaattisen kirjallisuuskatsauksen malliinsa Finkin (2005) mallia: tutkimuskysymys, tietokantojen valinta, hakutermit, seulojen asettaminen (käytännön ja metodologiset), katsauksen suoritus sekä tulosten tulkitseminen ja raportointi. Käytin näitä vaiheita tutkimuksessani. Seulojen asettaminen on oleellinen osa systemaattista kirjallisuuskatsausta (Salminen, 2011). Vaikka tutkimukseni myötä löysin paljon mielenkiintoista tietoa, jätin tutkimuksen ulkopuolelle aiheet, jotka eivät oleellisesti liittyneet positiivisen pedagogiikan hyötyihin ja sen tietoisuuden lisäämiseen.

3 Positiivinen pedagogiikka varhaiskasvatuksessa

Jokaisella lapsella on oikeus varhaiskasvatukseen. Varhaiskasvatus on suunnitelmallista ja tavoitteellista toimintaa, jossa otetaan huomioon pedagogiset toimintatavat ja lapsen kasvatukselliset, hoidolliset ja opetukselliset tarpeet (Opetushallitus, 2018; Varhaiskasvatuslaki, 2018). Varhaiskasvatusta järjestetään päiväkodeissa ja perhepäivähoidossa sekä avoimessa varhaiskasvatus toiminnassa (Varhaiskasvatuslaki, 2018). Varhaiskasvatuksen henkilökunnalla voi olla monen erilaisen koulutusvaihtoehdon tutkintoja, esimerkiksi lastenhoitajan, sosionomin tai varhaiskasvatuksen opettajan tutkinto. Tutkimuksessani käsittelin varhaiskasvatusta yleisesti, tiedostaen siellä toimivan varhaiskasvatus henkilöstön monimuotoiset koulutustaustat. Varhaiskasvatuksen henkilöstö on toinen osapuoli varhaiskasvatuksessa tehtävää yhteistyötä, mihin paneudun kappaleessa 6 Yhteistyö. Käytän myös varhaiskasvatuksen henkilöstä tai perheen huoltajasta yleisnimitystä kasvattaja.

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (Opetushallitus, 2018) nostetaan esille, että lapset tarvitsevat myönteisiä tunnekokemuksia ja vuorovaikutusta oppimisen tukemiseksi, myönteistä kosketusta ja läheisyyttä hoidon myötä sekä tukea myönteisen suhtautumisen luomiseen tulevaisuuden suhteen. Positiivinen kannustaminen ja myönteiset kokemukset kuulluksi tulemisesta, vahvistavat lapsen oman identiteetin muodostumisessa sekä lapsen yhteenkuuluvuuden tunnetta ryhmän kanssa (Opetushallitus, 2018).

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteista ja positiivisen pedagogiikan väliltä löytyy kolme yhtenevää teemaa: positiivinen oppimismotivaatio, myönteinen minäkäsitys ja oppimisympäristön sekä sosiaalisen ilmapiirin myönteisyys (Ranta, 2020). Käsittelin tässä kappaleessa tarkemmin positiivisen pedagogiikan taustoja ja positiivista psykologiaa. Paneuduin positiivisen pedagogiikan hyötyihin ja, miten se näkyy varhaiskasvatuksessa.

3.1 Positiivisen pedagogiikan teoriaa

Positiivinen pedagogiikka on kasvatussuuntaus, jonka lähtökohtana asiat, jotka kannattelevat lasta, tekevät oppimisesta mielekästä sekä saavat tuntemaan oppimisen iloa (Kumpulainen, Mikkola, Rajala, Hilppö & Lipponen, 2014). Positiivinen pedagogiikka sisältää lasten hyvinvoinnin ja oppimisen, joiden tukeminen varhaiskasvatuksen arjessa on positiivisen pedagogiikan tavoite (Kumpulainen ym., 2014). Lasten oikeuksien sopimus määrittelee normit lapsen hyvinvoinnille, joihin varhaiskasvatuksessa sitoudutaan (Unisef). Positiivisen pedagogiikan

avulla pystytään nostamaan keskiöön lapsen näkökulmat ja hänelle merkitykselliset asiat oman hyvinvoinnin kannalta (Kumpulainen ym., 2014). Lapsen näkökulma on pedagogisen vuorovaikutuksen perusta ja tähän yhdistämällä vanhempien sekä varhaiskasvatuksen ammattilaisten näkökulmat, voidaan muodostaa lapset hyvinvointia ja opetusta tukevat resurssit (Kumpulainen ym., 2014).

Positiivisen pedagogiikan taustalla on positiivinen psykologia. Positiivinen psykologia on tieteenala, jonka tavoitteena on löytää hyvää ja jokaisen ihmisen vahvuudet eri yhteyksissä, ajattelun ja käyttäytymisen tutkimisen kautta (Uusitalo-Malmivaara, 2014a). Jo useamman vuosikymmenen positiivista psykologiaa tutkinut professori Martin Seligman (2011) toteaa, että positiivinen psykologia tekee ihmisistä onnellisempia kaikissa ulottuvuuksissa, niin sitä toteuttavissa, kuin toimintaa ympäröivissä ihmisissä. Näin ollen positiivisen pedagogiikan käyttäminen varhaiskasvatuksessa lisää onnellisuutta lapsissa, perheissä, opettajissa ja työyhteisössä.

Positiivisen psykologian kuuluisimpana teoriana pidetään Seligmanin (2011) PERMA-teoriaa, minkä voi jakaa viiteen osa-alueeseen: myönteiset tunteet, sitoutuminen, ihmissuhteet, merkityksellisyyden kokemukset sekä saavuttaminen (Leskisenoja, 2019). PERMA-teoriaa voi soveltaa positiivisen pedagogiikan keinojen kehittämiseen, joita voidaan käyttää niin varhaiskasvatuksessa kuin koulussa. Leskisenoja (2017) on kehittänyt työkalupakin positiivisen pedagogiikan käyttämiseen opetus- ja kasvatustyössä, mikä pohjautuu hänen tekemään väitöstutkimukseen positiivisen psykologian liittämistä koulutyöskentelyyn.

Leskisenojan (2017) mukaan positiivisessa pedagogiikassa on kyse positiivisen psykologian tutkimuksista, jotka on yhdistetty käytäntöön. Positiivisen psykologian kautta saadaan selville ihmisen kokemuksia ja piirteitä, jotka edistävät hyvinvointia (Ranta, 2020). Tutkimusten mukaan positiiviset kokemukset lisäävät ihmisen optimistisuutta ja näin ollen tukevat hyvinvoinnin kehittymistä kauaskantoisesti (Uusitalo-Malmivaara, 2014a).

3.2 Positiivisen pedagogiikan edut lapsen kasvulle, kehitykselle ja oppimiselle

Tässä kappaleessa tutkin vastausta tutkimuskysymykseeni, miten lapsi hyötyy positiivisesta pedagogiikasta. Vuorinen, Erikivi ja Uusitalo-Malmivaara (2019) ovat tehneet tutkimusta lasten vahvuuksista lähtevästä opetuksesta. Vuorinen kollegoineen toteavat, että positiivisen pedagogiikan käytön edut ovat näkyvissä lyhyessäkin tutkimuksessa. Tutkimuksen mukaan erityisesti

poikien ennakkoluulot vähenivät ja toisista välittäminen lisääntyi, mikä vaikutti luokan yhteishenkeen ja ilmapiiriin (Vuorinen ym., 2019). Näin lasten oppisen edellytykset kasvoivat.

Positiivisen pedagogiikan luoman yhteenkuuluvuuden tunteen on huomattu edistävän lasten oppimista, sekä parhaat oppimistulokset on saatu, kun tukeva ja huolehtiva oppimisympäristö on yhdistetty (Dweck, Walton & Cohen, 2015). Yhteenkuuluvuuden tunteen ja positiivisten kokemusten yhdistäminen lasten kanssa on huomattu tutkimuksessa vaikuttavan myönteisesti lapsen sosioemotionaaliseen hyvinvointiin (Kumpulainen, Lipponen, Hilppö & Mikkola, 2014).

Leskisenoja (2019) toteaa, että juuri varhaiskasvatuksessa oppimisella ja hyvinvoinnilla on kauas kantoiset seuraukset pitkälle lasten tulevaisuuteen. Kun varhaiskasvatuksessa pystytään takaamaan lapselle myönteisten tunteiden kokeminen, sitoutuminen päiväkodin yhteisöön ja oman toiminnan toteuttamiseen, varmistetaan positiivisten ihmissuhteiden luominen muiden lasten ja aikuisten kanssa, mahdollistetaan merkityksellisiä kokemuksia ja lapsen omien tavoitteiden saavuttamista, saa lapsi hyvän pohjan tulevalle oppimisenpolulle (Leskisenoja, 2019). Leskisenojan (2019) mukaan näiden osa-alueiden varmistaminen luo mahdollisimman optimaaliset olosuhteet lapsen kasvulle, kehitykselle ja oppimiselle. Positiivisen pedagogiikan avulla lapsi saa myönteisen kokemuksen varhaiskasvatuksesta, mikä auttaa lasta myös tulevaisuuden haasteissa.

Sainio, Pajulahti ja Sajaniemi (2020) toteavat, että itsesäätelytaito on tärkeä taito, joka kehittyy hermoston kehittymiseen asti. Sainio ym. kertovat itsesäätelytaitojen kehittyvän vuorovaikutuksessa harjoituksen myötä ja erityisesti varhaisvuodet ovat tärkeitä taitojen vahvistamisessa. Lapsi tarvitsee sopivia tavoitteita ja kasvattajan sensitiivistä kanssakäymistä taitojensa harjoitteluun, jolloin lapsi oppii aluksi ulkoisen säätelyn avulla säätämään itse itseään (Sainio ym.). Jos taitoja ei harjoitella, ne eivät kehity ja lapsi voi joutua kasvun, kehityksen ja oppimisen polulta syrjään jo varhain. (Sainio ym., 2020). Positiivisen pedagogiikan keinoilla lapsen itsesäätelytaitoja voidaan harjoitella turvallisessa ympäristössä varhaiskasvatuksessa.

3.3 Miten positiivinen pedagogiikka näkyy varhaiskasvatuksessa?

Leskisenojan (2019) mukaan positiivisen pedagogiikan avulla voidaan varhaiskasvatuksen tavoitteet saavuttaa paremmin ja kestävämmiin. Leskisenojan (2019) mukaan positiivinen pedagogiikka tarjoaa käytäntöön työkaluja kaikkiin arjen tilanteisiin. Näytä työkaluja sovelsin perheiden arkeen myöhemmin tutkimuksessani.

Varhaiskasvatuksen henkilökunnan tulee olla tietoinen lapsen oikeuksista, niin Lasten oikeuksien sopimuksessa säädetyistä, kuin heille itselle tärkeistä näkökulmista (Unisef). Henkilökunta tuo varhaiskasvatukseen positiiviset keinot, joilla toteuttaa opetusta, niin että lapsen hyvinvointi otetaan huomioon. Varhaiskasvatuksen suunnitelman perusteissa nostetaan esille, että lapsella on oikeus kuulluksi tulemiseen ja osallisuuteen omaan elämään vaikuttavissa asioissa (Opetushallitus, 2018). Positiivinen pedagogiikka mahdollistaa jokaisen lapsen näkymisen arjessa ja on keino lapsen osallisuuden varmistamiseen.

Lapset ovat erilaisia ja myös lasten elämässään kohtaamat haasteet ovat erilaisia. Yksinkertaista, jokaisen lapsen kanssa onnistuvaa toimintamallia ei voida eritellä, vaan varhaiskasvatuksen henkilökunnan tilannetajulla sekä joustavuudella pystytään löytämään kullekin lapselle ja lapsiryhmälle sopivat keinot. Uusitalo-Malmivaara ja Vuorinen (2017) kertovat, että vuorovaikutuksessa syntyvä myönteinen suhde rakentaa luottamusta ja turvallisuuden kokemusta, mikä vahvistaa lämmintä tunneyhteyttä lapsen kanssa. Tämän merkitys korostuu, kun lapsella on erityisiä haasteita, esimerkiksi puutteita sosiaalisissa ja emotionaalisissa taidoissa (Uusitalo-Malmivaara & Vuorinen, 2017). Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (2018) kerrotaan, että vuorovaikutus sekä myönteiset tunnekokemukset edistävät lapsen oppimista. Hetkissä, jolloin lapsi tarvitsee ohjausta, lapsen oppimisen kannalta olisi hyvä, että lapsen kanssa on luotu myönteinen suhde ja lapsi kokee olonsa turvalliseksi. Näin lapsi pystyy ilmaisemaan tunteensa kasvattajalle ja vuorovaikutuksellisen suhteen ansiosta kasvattaja pystyy ohjaamaan lasta haluttuun käytökseen.

Kumpulainen, Mikkola, Rajala, Hilppö ja Lipponen (2014) mukaan positiivinen pedagogiikka kasvatus- ja opetustyön arjessa voidaan jakaa kolmeen osaan. Ensimmäiseksi kannustetaan lasta havainnoimaan omia elämäkokemuksiaan sekä tunnistamaan tunteita ja vahvuuksia, toiseksi tarjotaan lapselle tilaisuus kokemusten sekä tunteiden dokumentointiin, jolloin lapsi asettuu aktiivisen toimijan asemaan, kolmanneksi luodaan lapselle mahdollisuuksia jakaa omia elämäkokemuksiaan sekä kannustetaan yhteiseen merkityksenantoon (Kumpulainen ym., 2014).

Tunnekasvatus on tärkeä osa varhaiskasvatusta, minkä merkitys näkyy myös positiivisessa pedagogiikassa. Lasten omien tunteiden tunnistaminen, ilmaiseminen ja niiden pohtiminen johtavat positiiviseen kokemiseen arjen eri tilanteissa. Lapsi tuntee itsensä aktiiviseksi ja merkitykselliseksi osaksi yhteisöä, jolloin yhteistä toimintaa voidaan rakentaa positiivisesta näkökulmasta.

Positiivisen pedagogiikan käyttäminen varhaiskasvatuksessa tukee lapsen itsesäätelytaitojen kehittymistä. Kun lapsen toimintaa käsitellään lapsesta lähtevien tarpeiden, piirteiden ja oppimisen kautta, pystyy lapsi käsittelemään omaa toimintaansa. Kasvattajan sensitiivisellä läsnäololla varmistetaan avoin vuorovaikutus lapsen kanssa, jolloin lapsi pystyy ilmaisemaan omat näkemyksensä toiminnastaan ja pohtimaan kasvattajan kanssa omia tunteitaan toiminnan taustalla. Kasvattajan sanoittamisella lapsi oppii näkemään oman toiminnan merkitystä ja mahdollisesti myös pystyy pyrkimään toivottuun käytökseen ja oman toiminnan itsesäätelyyn. Positiivisella harjoittelulla lapsi näkee kehittymisen itsessään ja saa kokea onnistumisen tunteita, mitä kehumisella korostetaan.

Varhaiskasvatuksessa lasten hyvinvointi on riippuvainen yhteisönsä hyvinvoinnista. Leskisenoja (2019) toteaa, että lasten kukoistaminen vaatii ensin päiväkodin työyhteisön kukoistamista ja hyvinvointia. Varhaiskasvatuksen opettajan yksi tehtävä on positiivisen ilmapiirin ja työyhteisön työhyvinvoinnin varmistaminen. Hyvinvoivat kasvattajat jaksavat panostaa myös lasten hyvinvointiin ja tarttuvat paremmin positiivisen pedagogiikan keinoihin toiminnassaan.

3.4 Varhaiskasvatuksen positiivisen pedagogiikan käytäntöjä

Ranta (2020) nostaa väitöskirjassaan esille, varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden ja positiivisen pedagogiikan yhtenevät teemat: positiivinen oppimismotivaatio, myönteinen minäkäsitys ja oppimisympäristön sekä sosiaalisen ilmapiirin myönteisyys. Näiden toteutumisen varmistamalla, voidaan tulkita positiivisen pedagogiikan näkyminen varhaiskasvatuksessa. Ranta (2020) löysi tutkimuksessaan, että varhaiskasvatuksen opettajat toteuttavat positiivista pedagogiikkaa varhaiskasvatusryhmissä eri tavoin. Seuraavassa kappaleessa esittelemäni vahvuusperustainen kasvatus on helppo soveltaa varhaiskasvatuksen arkeen, mutta esittelin tässä kappaleessa muita positiivisen pedagogiikan käytäntöjä, kuten Trogenin (2020) positiivisen pedagogiikan soveltamisen tapaa ei toivottuun käyttäytymiseen.

Varhaiskasvatuksessa tapahtuu päivittäin tilanteita, joissa lapset käyttäytyvät kasvattajan ei-toivomalla tavalla. Kun lapsen käyttäytymiseen halutaan puuttua, on hyvä pohtia, miten välttää komentamista ja rangaistuksia. Toivottuun käyttäytymiseen pääseminen vaatii lapselta uuden oppimista, sekä hänen ymmärryksensä, tietonsa ja taitonsa kasvavat (Trogen, 2020). Tämän toteuttamiseen voidaan käyttää Trogenin kehittämää viiden askeleen mallia. Mallin jokaisessa vaiheessa luodaan yhteys lapsen ja kasvattajan välille sekä lapsi oppii tilanteista empaattisen kohtaamisen kautta. Kun lapsi saa kokea empatiaa, hän myös osoittaa helpommin muita kohtaan empatiaa (Trogen, 2020). Askeleet ovat puuttuminen, itsesäätely, empatia, miettiminen, kuunteleminen ja ratkaiseminen, joiden aikana on tärkeää tarkastella myös omaa toimintaa, lapsen käytöksen lisäksi (Trogen, 2020).

Rannan (2020) tutkimuksen mukaan suurin osa varhaiskasvatuksen opettajista käyttää työssään positiivista pedagogiikkaa. Positiivinen pedagogiikka näkyy varhaiskasvatuksessa viiden kategorian alla: opettajan suhde lapseen, positiiviset oppimiskokemukset, lapsen autonomian tukeminen, lasten vuorovaikutussuhteet ja aikuisten väliset vuorovaikutussuhteet (Ranta). Opettajan ja lapsen suhteessa huomioitavaa on positiivinen opetussuhde ja opettajan sensitiivisyys, positiiviset oppimiskokemukset näkyvät hyvän oppimisympäristön ja lapsen myönteisen oppijaminäkuvan kautta, lapsen autonomiaa tuetaan toiminnan merkityksellisyyden, omatoimisuuden tukemisen ja osallisuuden avulla, lasten vuorovaikutussuhteet tarvitsevat sosiaalista viihtyvyyttä, yhteenkuuluvuutta ja vertaistukea sekä aikuisten välisissä vuorovaikutussuhteissa näkyvät tiimin merkitys lapsiryhmän toiminnalle ja vuorovaikutus sekä yhteistyö perheiden kanssa (Ranta, 2020).

Kumpulainen, Mikkola, Rajala, Hilppö ja Lipponen (2014) nostavat esille dokumentoinnin merkityksen positiivisen pedagogiikan käytössä. Dokumentoinnin kautta lapsi pystyy jakamaan ja tarkastelemaan omaa elämäänsä ja erityisesti asioita, jotka tuottavat hyvää oloa (Kumpulainen ym.). Dokumentointia ja sen tarkastelua voidaan tehdä erilaisissa tilanteissa ja toimintaympäristöissä, niin opettajien, muiden lasten kuin vanhempien kanssa (Kumpulainen ym., 2014). Dokumentointia ovat toiminnan taltiointi positiivisesta näkökulmasta piirustusten, valokuvauksen, videokuvauksen tai kirjoittamisen kautta. Dokumentoitujen materiaalien esitleminen ja läpikäyminen lasten kanssa vahvistaa lasten vahvuuksien muodostumista ja lisää ryhmän yhteenkuuluvuuden tunnetta.

4 Vahvuusperustainen kasvat

Positiivisen pedagogiikan avulla voidaan tukea lapsen kasvua ja kehitystä vahvuusperustaisen kasvatuksen kautta (Uusitalo-Malmivaara & Vuorinen, 2017). Lapsen vahvuuksien tunnistamisen sekä tukemisen kautta hänen itsearvostuksensa ja myönteinen käsitys itsestä vahvistuvat (Hotulainen, Lappalainen & Sointu, 2014). Lapsen on helpompi tuoda esiin huonoja piirteitä, kuin hyviä. Hyvää pitää kaivaa enemmän, kun paha pitää huolen itsestään (Uusitalo-Malmivaara & Vuorinen, 2017). Uusitalo-Malmivaara ja Vuorinen toteavat, että lapsella voi olla paljon haasteita elämässään sekä muistissa paljon negatiivisia kokemuksia, jolloin on tärkeää helpliä hyvää vielä painokkaammin. Lasta rohkaistaan kutsumalla lapsen vahvuuksia esiin, sanallistamalla ja tekemällä tietoisesti näkyväksi lapsen tekemistä ja voimavaroja (Uusitalo-Malmivaara & Vuorinen, 2017). Myös Leskisenoja (2019) toteaa, että ihmiset luonnostaan antavat enemmän painoarvoa negatiivisille kuin positiivisille asioille.

Vahvuusperustainen kasvat sisältää monenlaisia menetelmiä ja keinoja, joiden avulla positiivista pedagogiikkaa toteutetaan, niin varhaiskasvatuksessa kuin perheissä. Keskeistä käytäntöön soveltamisessa ovat jokaisen ihmisen erityisyyden huomioiminen sekä ratkaisujen ja positiivisen toimintamallien käyttäminen kieltojen sijaan (Uusitalo-Malmivaara & Vuorinen, 2017). Pensylvanian yliopistosta lähtöisin olevan VIA (Values in action) -vahvuusmittarin avulla voidaan tehdä luontevahvuudet näkyviksi ja edistää niiden käyttöä (Uusitalo-Malmivaara, 2014b). VIA-vahvuusmittarissa on eritelty 24 vahvuutta, jotka on lajiteltu kuuteen kategoriaan: viisaus ja tietämys, rohkeus, inhimillisyys, oikeudenmukaisuus, temperamentti ja itsehillintä sekä itsensä ylittäminen (Peterson, 2009). Petersonin (2009) mukaan vahvuuksien käyttämisen perimmäinen tarkoitus on herättää keskustelua jokaisen omista vahvuuksista ja sen myötä nostaa omaa arvostusta itsestä. VIA-mittaria vastaavaa KTA:ta (käyttäytymisen ja tunteiden vahvuuksien arviointiväline) on tutkittu niin Suomessa kuin Yhdysvalloissa (Sointu, 2014; Lambert, Sointu & Epstein, 2018).

Vahvuusperustaiseen kasvatukseen on olemassa runsaasti materiaalia, joista ehkä tunnetuin on Uusitalo-Malmivaaran ja Vuorisen (2017) Huomaa hyvä! -materiaali, jossa tutkitaan vahvuuksia vahvuusvariksen kanssa. Huomaa hyvä! -materiaali sisältää vahvuuskortit, joissa kerrotaan 26 luontevahvuutta ja, miten niitä voidaan harjoitella, sekä paljon eri toimintamuotoja vahvuuksien etsimiseen ja tunnistamiseen. Vahvuusvaris voidaan ottaa varhaiskasvatukseen koko toimintavuoden ajaksi ja tehdä vahvuusperustaista kasvatusta muun toiminnan ohessa. Vahvuusperustaisessa kasvatuksessa voidaan käyttää hyväksi kuvia ja muita visuaalisia elementtejä

(Kumpulainen, Mikkola, Rajala, Hilppö ja Lipponen, 2014). Kuvien avulla voidaan löytää vahvuuksia, joista lapsi ei ollut tietoinen sekä niiden avulla voidaan palauttaa mieleen jo aiemmin löydettyjä vahvuuksia (Kumpulainen ym., 2014). Lapsi voi kuvista muistaa oman vahvuutensa tai hyvää oloa tuottavan hetken, mikä voi auttaa käsittelemään vastoinkäymisiä. Kuvia voidaan käyttää myös toiminnan arvioinnissa yhdessä lapsen kanssa.

Varhaiskasvatuksessa hyödynnetään vahvuusperustaista kasvatusta lasten oppimisen sekä yhteisöllisyyden tukemisessa (Ranta, 2020). Rannan mukaan varhaiskasvatuksen opettajan tehtävä on kannustaa sekä auttaa lasta tunnistamaan omia vahvuuksiaan ja tunteitaan. Rannan tutkimuksessa nousee esille, että kaikkia lapsia ei tuettu samoissa asioissa, vaan arvostettiin jokaisen lapsen omaa oppimisen tahtia ja tuettiin lasten henkilökohtaisia vahvuuksia (Ranta, 2020). Vahvuusperustaisen kasvatuksen tiedon ja osaamisen jakamalla varhaiskasvatuksen asiakasperheille, myös perheet pystyvät hyödyntämään vahvuusperustaista kasvatusta.

5 Positiivinen pedagogiikka perheessä

Vanhemmat ovat lapsen ensimmäiset ja tärkeimmät opettajat, eikä heidän vaikutustansa lapsen kasvatukseen voi jättää huomiotta (Fox, Jack, & Broyles, 2005). Perheissä tehtävällä myönteisellä kasvatuksella voidaan tukea lapsen myönteistä kasvua ihmisenä, hyvää vaalien. Positiivisessa pedagogiikassa kiinnitetään huomio, mihin sosiaalisiin yhteisöihin lapsi kuuluu ja, miten lapsi pystyy näissä yhteisöissä toimimaan (Kumpulainen, Mikkola, Rajala, Hilppö & Lipponen, 2014). Jokaisella sosiaalisella yhteisöllä on merkitystä lapsen positiiviseen kasvuun.

Positiivinen pedagogiikka on saman näköistä niin varhaiskasvatuksessa kuin perheiden kodeissa. Lapsen ja perheen hyvinvoinnin eteen pitää tehdä sama työ, kuin varhaiskasvatuksessa tehdään positiivisen pedagogiikan ja sen hyötyjen eteen. Se ei kuitenkaan vaadi suuria tekoja, ainoastaan herkkyyttä lasta kohtaan, kuuntelemisen taitoa, tunnetilojen ja kokemusten tukemista ja käsittelyä sekä omaa kiinnostusta kehittää arkeen sopivia käytäntöjä (Kumpulainen ym., 2014). Kokosin tähän kappaleeseen positiivisen pedagogiikan hyötyjä ja käytäntöjä erityisesti perheitä ajatellen. Oleellinen osa positiivista pedagogiikkaa perheissä on myös yhteistyö varhaiskasvatuksen kanssa. Käsittelin yhteistyötä erillisessä kappaleessa tämän kappaleen jälkeen.

5.1 Mitä perheet voivat saavuttaa positiivisen pedagogiikan avulla?

Perheet saavuttavat samat hyödyt, kuin mitä varhaiskasvatuksessa saavutetaan, kun siellä toutetaan positiivista pedagogiikkaa. Kun varhaiskasvatuksessa hyödyt näkyvät erityisesti lapsen oppimisen ja hyvinvoinnin kautta, kotona hyödyt tulevat ilmi perheen sosiaalisissa suhteissa ja monimuotoisissa arjen tilanteissa. Lapsen elämän kokonaisuus ja arki sekä lapsi itse, ovat positiivisen pedagogiikan lähtökohtia, missä perheellä on tärkeä rooli (Kumpulainen ym., 2014).

Positiivista pedagogiikkaa käyttämällä ymmärrys lapsesta ja lapsen elämästä kasvaa, jolloin hänen omat näkökulmansa nousevat näkyviin (Kumpulainen ym., 2014). Positiivisen pedagogiikan menetelmät lähentävät perheen välejä ja kunnioitus lapsesta aktiivisena toimijana kasvaa. Lapsi oppii käyttämään vahvuuksiaan myös kotona, mikä lisää lapsen selviytymistaitoja erilaisissa ympäristöissä ja tilanteissa.

Stenason, Moorman ja Romano (2020) tutkivat vanhempien ja avustajien kokemuksia positiivisen vanhemmuus ohjelman aikana, (PDEP) Positive Discipline in Everyday Parenting. PDEP

ohjelmaa on käytetty Kanadassa jo vuodesta 2006 ja sen tarkoituksena on tuoda positiivista vanhemmuutta perheisiin neljän teeman kautta: pitkän aikavälin tavoitteisiin keskittyminen, lämmön ja rakenteen tarjoaminen lapselle, lapsen ajatusten ja tunteiden ymmärtäminen sekä ongelmien ratkaisu (Stenason ym.). Tutkimuksesta nousi esille, että PDEP ohjelman myötä vanhemmissa huomattiin positiivista muutosta huolehtimisessa, päivittäisten rutiinien muodostamisessa, lapsensa kehityksen, käytöksen ja oman lähestymistavan ymmärtämisessä sekä ongelmanratkaisussa (Stenason ym.). Positiivisen pedagogiikan keinojen kautta perheet ymmärtävät paremmin omaa lastaan ja pystyvät toimimaan arjessa helpommin. PDEP ohjelma on suunniteltu alun perin vähentämään fyysistä rankaisemista (Stenason ym., 2020). Positiivisen pedagogiikan tietoisuuden lisääminen perheissä on tärkeää myös Suomessa, jotta perheillä on konkreettisia keinoja arjesta selviämiseen.

Yksi positiivisen pedagogiikan menetelmä on vahvuusperustainen kasvatus. Kun perhe hyödyntää kasvatuksessaan vahvuuksia, sitä voidaan kutsua vahvuusperustaiseksi vanhemmuudeksi. Vahvuusperustainen vanhemmuus tekee vanhemmat ja lapsen onnelliseksi, sekä lisää myös perhettä ympäröivän yhteisön onnellisuutta, se kiinnittää huomion lapsesta ja itsestä lähteviin myönteisiin asioihin, saa aikaan kohottavia kohtaamisia sekä saa myös muita tekemään hyviä tekoja (Uusitalo-Malmivaara & Vuorinen, 2017). Uusitalo-Malmivaara ja Vuorinen (2017) nostavat esille, ettei vahvuusperustainen vanhemmuus tarkoita jatkuvaa kehumista tai lapsen ylenpalttista taitojen esille nostamista, vaan se lisää lapsen arjentaitoja ja itseluottamusta sekä positiivisen stressin nähdään kasvattavan lapsen voimavaroja. Tämän myötä lapsen vahvuudet tulevat näkyville, esimerkiksi sitkeytenä tai joustamiskyynä (Uusitalo-Malmivaara & Vuorinen, 2017). Vahvuusperustainen vanhemmuus näkyy lapsen elämän ilon ja toiveikkuuden kaltaisina tunteina sekä lapsen omien vahvuuksien löytämisenä ja ymmärtämisenä osana perheen arkea (Uusitalo-Malmivaara & Vuorinen, 2017).

5.2 Positiivisen pedagogiikan menetelmiä perheisiin

Seuraavaksi vastasin alakysymykseeni, mitä positiivisen pedagogiikan keinoja perheet voivat arjessa käyttää. Jaoin tutkimani perusteella positiivisen pedagogiikan toteutumisen perheessä neljään teemaan. Teemoja ovat lapsen tunteiden ja käyttäytymisen ymmärtäminen, lapsen vahvuuksien tunnistaminen ja tukeminen, vanhempien oman käyttäytymisen muuttaminen sekä ongelmien ratkaisu.

Lapsen tunteiden ja käyttäytymisen ymmärtäminen on pohja positiiviselle pedagogiikalle perheissä. Kun perheet viettävät aikaa sosiaalisissa tilanteissa, oppivat vanhemmat lapsen sosiaalisia taitoja (Fox, Jack, & Broyles, 2005). Lapsen kanssa yhdessä toimiminen ja lapsen mielipiteistä sekä tunteista keskustelu lisäävät vanhempien ymmärrystä. Ensimmäinen askel on ottaa aikaa ja antaa tilaa lapsen onnistuneelle toiminnalle, toivotulle käyttäytymiselle sekä myönteisille asioille ja niiden esiin nostamiselle (Uusitalo-Malmivaara & Vuorinen, 2017). Tämän kautta päästään pohtimaan lapsen vahvuuksia ja, miten niiden kehittymistä voidaan tukea. Uusitalo-Malmivaara ja Vuorinen (2017) kehottavat vanhempia tutkimaan aluksi arjentalanteita ja pohtimaan, että mikä niissä meni hyvin. Vanhempien oman toiminnan tarkasteleminen auttaa pohtimaan, miten voin tukea lastani positiivisesti ja rohkaisevasti. Kun vanhemmat tutustuvat vahvuuksiin, pystyvät he nostamaan esille vahvuuksia, jotka näkyvät lapsen käyttäytymisessä.

Varhaiskasvatuksessa käytettyjen menetelmien tuominen osaksi perheiden arkea, lisää menetelmien toimivuutta. Lapsen on tärkeä kokea olevansa osa yhteisöä, niin varhaiskasvatuksessa, kuin kotona. Perheessä, merkityksellisten ihmisen kanssa arjen keskellä, pystytään tukemaan lapsen vahvuuksien kehittymistä sosiaalisen vuorovaikutuksen avulla (Kumpulainen ym., 2014). Kun lapsi pääsee jakamaan itselle tärkeitä asioita perheensä kanssa läsnä olevassa ja kuuntelevassa ilmapiirissä, lisääntyy lapsen yhteenkuuluvuuden tunne perheen kanssa. Kumpulaisen ym. (2014) mukaan on tärkeää, että lapselle tärkeitä ja hyvää oloa tuottavat asiat tunnustetaan, jolloin niitä voidaan ottaa mukaan arkeen hetkittäin ja lapsi saa näin kosketuksen itselleen myönteisiä tunteita muodostaviin asioihin. Varhaiskasvatuksessa dokumentoitujen positiivisen pedagogiikan kautta muodostuneiden lapsen materiaalien läpi käyminen perheessä yhdessä lapsen kanssa, parantaa niin yhteishenkeä perheessä, kuin tukee lapsen myönteisten vahvuuksien kehittymistä. Lasta myös rohkaistaan liittämään omat myönteiset puolensa tietoisesti osaksi perheen arkea, jolloin selviytymistaidot kehittyvät ja lapsella on enemmän valmiuksia selvitä vastoinkäymisistä (Uusitalo-Malmivaara & Vuorinen, 2017).

Perheissä tapahtuva ongelman ratkaisu ja vanhempien toiminta vastoinkäymisissä voi ruokkia lapsen ei-toivottua käyttäytymistä, mutta sen avulla voidaan myös tukea lasta haluttuun toimintamalliin. Trogenin (2020) viiden askeleen malli sopii sellaisenaan myös perheiden käytettäväksi. Jokaisessa perheessä sattuu tilanteita, joissa lapsi ei käyttäydy toivotulla tavalla, mihin ratkaisun tuo Trogenin kehittämä malli (ks. kappale 3.4). Viiden askeleen mallissa perheen yhteys ja vuorovaikutus korostuvat, mikä on oletettavasti läheisempää, kuin mitä varhaiskasvatuksessa on muodostunut kasvattajan ja lapsen välille. Varhaiskasvatuksessa voidaan tukea per-

heen ja lapsen yhteyttä, mihin paneuduin myöhemmin tutkimuksessani. Viiden askeleen mallissa tulee tarkastella myös kasvattajan omaa toimintaa (Trogen, 2020). Perheen vanhempien toimintatapojen muuttaminen voi olla tarpeen positiivisen pedagogiikan toteutumiseksi. Varhaiskasvatuksessa voidaan auttaa perheitä kiinnittämään huomio oikeisiin kohtiin omassa toiminnassaan ja rohkaista kokeilemaan positiivisen pedagogiikan menetelmiä.

PDEP ohjelmassa mukana olleet vanhemmat huomasivat käytännön esimerkit toimiviksi ja pysyivät niitä enemmän perheen arjen tueksi (Stenason, Moorman & Romano, 2020). Valmiiksi koostetun materiaalin avulla voidaan lisätä vanhempien tietoisuutta lapsen kehityksen vaiheista, tunteiden säätelystä sekä positiivisen pedagogiikan menetelmien tarkoituksesta ja taustasta.

6 Yhteistyö

Tutkimukselleni oleellista oli perehtyä varhaiskasvatuksen ja perheen väliseen yhteistyöhön. Varhaiskasvatuksen ja perheiden välinen yhteistyö on nostettu Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa tärkeään asemaan (Opetushallitus, 2018). Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa yhteistyön tavoitteeksi on asetettu varhaiskasvatuksen sekä perheen yhteinen sitoutuminen lapsen kasvun, kehityksen ja oppimisen tukemiseen. Yhteistyö on vuorovaikutteista sekä se edellyttää varhaiskasvatuksen henkilökunnalta aktiivista otetta (Opetushallitus, 2018). Yhteistyöllä varmistetaan perheiden osallisuus varhaiskasvatuksessa, mikä vahvistaa myös lapsen osallisuuden toteutumista.

Tarkastelin tässä kappaleessa varhaiskasvatuksen ja asiakasperheiden yhteistyötä ja, miten se käytännössä toteutuu varhaiskasvatuksessa. Tässä tutkimuksessa rajasin perheet varhaiskasvatusta käyttäviin perheisiin. Varhaiskasvatus on yleistynyt vuosittain ja vuonna 2019 varhaiskasvatus kosketti jo 77 %:ia varhaiskasvatusikäisistä lapsista (THL, 2020). Tutkimuksessa kutsumin näitä perheitä varhaiskasvatuksen asiakasperheiksi. Varhaiskasvatuksessa voidaan pyrkiä tukemaan perheitä yhteistyön avulla myönteisten kasvatustietojen tuomien etujen löytämisessä. Positiivisen pedagogiikan avulla voidaan tuoda perheille ja lapselle esille lapsen kehitykselliset ulottuvuudet ja mahdollisuudet sekä yhteistyön avulla varhaiskasvatuksessa pystytään ymmärtämään lapsen kasvuympäristön rikkautta ja moninaisuutta (Kumpulainen, Mikola, Rajala, Hilppö & Lipponen, 2014). Yhteistyö on merkittävässä roolissa lapsen hyvinvointia tukevassa sosiaalisessa verkostossa (Ranta, 2020).

6.1 Varhaiskasvatuksen ja perheiden välinen yhteistyö

Yhteistyö vaatii luottamusta, tasavertaisuutta ja kunnioitusta, minkä myötä osapuolet pystyvät jakamaan tietoaan ja kokemuksiaan, mitkä perustuvat lapsen tarpeisiin ja oikeuksiin (Kekkonen, 2012). Kyrönlampi ja Karikoski (2017) kertovat, että varhaiskasvatuksen henkilöstöllä on vastuu tietoisesta kasvatustietojen jakamisesta, jossa korostuvat lapsen ja perheen tarpeet sekä yhteistyö. Positiivisen pedagogiikan keinoin voidaan tukea lapsen tarpeita ja yhteistyön avulla jakaa varhaiskasvatuksen kasvatustietoja.

Kekkonen (2012) nostaa esille, että varhaiskasvatuksen ja perheiden yhteistyö on tasa-arvoista, koska molemmilla on yhteinen tavoite lapsen hyvinvoinnin edistämiseksi. Yhteistyössä yhdistyvät perheiden tuntemus lapsesta ja ammattilaisen asiantuntijuus yhteiseksi ymmärrykseksi lapsen

hyvinvoinnin kannalta (Kumpulainen, Mikkola, Rajala, Hilppö & Lipponen, 2014). Yhteistyön avulla tuetaan positiivisen pedagogiikan tavoitteita avaamalla perheelle ja lapselle itselleen lapsen kehityksensä vaiheita ja mahdollisuuksia (Kumpulainen ym., 2014). Erityisesti pyritään avoimuuteen ja lapsen kuuntelemiseen sekä lapsen ymmärtämiseen (Kumpulainen ym., 2014). Yhteistyön avulla avautuu lapsen maailma paremmin varhaiskasvatuksen opettajalle, jolloin se voidaan ottaa huomioon toiminnassa. Yhteistyön toinen puoli on lapsen kokemukset varhaiskasvatuksessa, jotka saatetaan perheen näkyville yhteistyön avulla ja perhe pystyy osallistumaan kodin ulkopuoliseen elämään. Kumpulaisen ym. (2014) mukaan on tärkeää, että lapselle tärkeät ja hyvää oloa tuottavat asiat tunnustetaan, jolloin niitä voidaan ottaa mukaan arkeen hetkittäin ja lapsi saa näin kosketuksen itselleen myönteisiä tunteita muodostaviin asioihin.

6.2 Yhteistyön toteutuminen

Yhteistyö on monimuotoista toimintaa varhaiskasvatuksen ja perheen välillä sekä yhdessä. Yhteistyö mahdollistaa perheen osallistumisen käytännön varhaiskasvatustoimintaan (Kyrönlampi & Karikoski, 2017). Tarkastelin seuraavaksi erilaisia yhteistyön muotoja, joita varhaiskasvatus pystyy hyödyntämään toiminnassaan.

Program-Wide Positive Behavior Support (PWPBS) strategiaa on kansainvälisesti tutkittu menetelmä, missä yhteistyön merkitys lapsen toimintaympäristöön vaikuttamisessa nostettiin esille (Fox, Jack, & Broyles, 2005). Jotta lapsen ei toivottuun käyttäytymiseen voidaan vaikuttaa, pitää pystyä muokkaamaan lapsen elinympäristöä, mikä onnistuu vain yhteistyössä sovitulla toimintamenetelmillä (Fox ym., 2005). Fox kollegoineen (2005) käyttivät PWPBS strategiaa vaiheittain vaikuttaakseen positiivisen kasvatuskäsityksen siirtämiseen myös perheisiin. Ensimmäisenä perheen kotona vierailaan ja heille annetaan esite strategiasta, sen jälkeen perheeltä kysytään lapsen piirteistä erityisesti positiivisesta näkökulmasta sekä lapsen haasteista ja vanhempia kannustetaan osallistumaan varhaiskasvatuksen toimintaan sekä vierailemaan sosiaalisissa tilanteissa, jotta voivat nähdä lapsen sosiaalisessa ympäristössä (Fox ym.). Strategian mukaan perheissä vierailaan ja heille annetaan neuvoja viikoittain, jotta he pystyvät edistämään lapsen sosiaalisia taitoja ja ratkaisemaan ei toivottua käyttäytymistä kotona (Fox ym., 2005). Näin intensiivinen yhteistyö vahvistaa lapsen positiivisen kasvatuksen merkitystä. Suomalaisessa varhaiskasvatuksessa perheen luona vierailu ei ole tavallista, mutta joissakin kun-

nissa voidaan tehdä tutustumiskäynti ennen varhaiskasvatuksen aloitusta. Tämä lisää varhaiskasvatuksen ymmärrystä lapsen elinympäristöstä, sekä mahdollistaa perheen tukemisen varhaiskasvatuksesta käsin.

Kumpulainen, Mikkola, Rajala, Hilppö ja Lipponen (2014) nostavat esille dokumentoinnin merkityksen positiivisen pedagogiikan ja varhaiskasvatuksessa tehtävän yhteistyön kannalta. Dokumentointi mahdollistaa lapselle tärkeimpien asioiden jakamisen, niin varhaiskasvatuksessa kuin perheissä ja dokumentoinnin jakaminen perheille antaa tärkeää tietoa lapsen kokemusmaailmasta sekä lisää myönteistä vuorovaikutusilmapiiriä (Kumpulainen ym.). Dokumentointia tehdään paljon varhaiskasvatuksessa ja sitä on helppo jakaa vanhemmille päivittäisissä kohtaamisissa. On kuitenkin tärkeää, että lapsi pääsee jakamaan kokemusmaailmaansa myös varhaiskasvatuksen ulkopuolella (Kumpulainen ym.). Perheitä voidaan rohkaista tekemään kotona tehtäviä, joiden kautta lapsen elämään kotona voidaan tehdä näkyväksi. Kun erilaisia tilanteita tehdään näkyväksi, voidaan niistä keskustella ja ratkaista pulmia yhdessä yhteistyön avulla (Kumpulainen ym., 2014).

Tärkeä osa yhteistyötä ja dokumentointia on lapsen varhaiskasvatus- tai esiopetussuunnitelman laadinta ja arviointi. Positiivisen pedagogiikan käyttämiseen liittyy lapsen hyvinvoinnin ja oppimisen arviointi, mikä tehdään yhteistyössä varhaiskasvatuksen ja perheen kanssa (Kumpulainen ym., 2014). Tämän taustalla on myönteinen suhde lapsen, varhaiskasvatuksen opettajan ja perheen välillä, johon sisältyy keskinäinen luottamus, tuki ja yhteiset tavoitteet (Kumpulainen ym., 2014). Kyrönlammen ja Karikosken (2017) mukaan yhdessä laadittu esiopetussuunnitelma takaa vanhempien osallisuuden toteutumisen, sekä, että sen varmistaminen on opetuksen järjestäjän vastuulla. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (Opetushallitus, 2018) nostetaan esille, että yhteistyössä huomioidaan perheiden moninaisuus, lasten yksilölliset tarpeet sekä perheiden vanhemmuuteen liittyvät kysymykset. Varhaiskasvatuksessa pyritään tukemaan asiakasperheiden vanhemmuutta, heidän tarvitsemallaan tavalla, mihin voidaan vastata positiivisen pedagogiikan keinoin.

Kyrönlampi ja Karikoski (2017) nostavat artikkelissaan esille, että hyvän yhteistyön pohja on dialoginen vuoropuhelu, missä molemmat osapuolet ovat aidosti kiinnostuneita kuuntelemaan. Varhaiskasvatuksessa vallitseva kiire voi vaikuttaa yhteistyön laatuun ja määrään. Siitä huolimatta vanhemmat ansaitsevat täyden huomion päivittäisissä kohtaamisissa. Vanhemmilla on kiinnostusta osallistua varhaiskasvatuksen toimintaan, mutta harvasta päiväkodista löytyy eteisestä naulakko vanhempien takeille, jotta he pääsisivät näkemään lastaan vertaisympäristössä

(Kyrönlampi & Karikoski, 2017). Kyrönlampi ja Karikoski (2017) kuvaavat päiväkodin eteisen ja muun tilan välillä roikkuvasta näkymättömästä verhosta, minkä sisään näkeminen ei mones- tikaan ole mahdollista vanhemmille. Kutsumalla vanhempia sisään päiväkodin tiloihin voidaan lisätä vanhempien tietoisuutta lapsen toiminnasta vertaisympäristössään ja samalla mahdollis- taa varhaiskasvatuksen kasvatusideologian siirtymistä varhaiskasvatuksesta perheille. Kyrön- lammen ja Karikosken (2017) mukaan vanhemmat toivovat enemmän varhaiskasvatuksen ja perheiden yhteistä toimintaa, vaikka niihin ei osallistuisikaan kaikki perheet. Yhteisten toimin- tapäivien tai retkien avulla päiväkodin ympäristö tulee perheille tutuiksi ja keskustelu on luon- tevampaa kiirettömässä toiminnassa.

7 Tutkimustulokset

Tämän tutkimuksen tarkoituksena oli vastata kahteen tutkimuskysymykseen: miten lapsi hyötyy positiivisesta pedagogiikasta ja miten varhaiskasvatuksen asiakasperheiden positiivisen pedagogiikan tietoutta voidaan lisätä varhaiskasvatuksen kanssa tehtävän yhteistyön avulla. Tutkimuksestani vastasin myös alakysymykseen, mitä positiivisen pedagogiikan keinoja perheet voivat käyttää arjessa.

7.1 Miten lapsi hyötyy positiivisesta pedagogiikasta ja mitä keinoja perheet voivat käyttää?

Tutkimani perusteella lapsi hyötyy positiivisesta pedagogiikasta kokonaisvaltaisesti oppimisen ja hyvinvoinnin saralla (ks. kappaleet 3.2 ja 5.1). Positiivisen pedagogiikan menetelmät lisäävät lapsen yhteenkuuluvuuden tunnetta sosiaalisiin yhteisöihin ja vahvuuksien löytämisen kautta tukevat lapsen oppimisen taitojen kehittymistä. Lisäksi lapsen itsetuntemus sekä usko omaan kykyihin ja tulevaisuuteen kasvaa.

Tutkin positiivisen pedagogiikan menetelmiä tarkemmin kappaleissa 3.4 ja 5.2. Syvempi tutustuminen lapsen kehityksen vaiheisiin sekä mielipiteisiin ja tunteisiin on lähtökohta positiivisen pedagogiikan toteuttamiselle perheissä. Lapsen vahvuuksien tunnistaminen ja niiden tukeminen on tärkeää perheen arjessa. Positiivinen lähestyminen arjen ongelmatilanteisiin ja vanhempien oman käyttäytymisen kriittinen tarkastelu varmistavat positiivisen pedagogiikan toteutumisen. Perheelle hyödyllistä on tehdä yhteistyötä varhaiskasvatuksen kanssa, jolloin perhe saa tukea varhaiskasvatuksessa toteutetusta positiivisesta pedagogiikasta.

7.2 Positiivisen pedagogiikan tietoisuuden lisääminen yhteistyön avulla

Tutkimukseni mukaan varhaiskasvatuksen ja perheen välinen yhteistyö on tasa-arvoista ja se mahdollistaa lapsen kasvatukseen liittyvää tiedon siirtämisen luottamuksellisessa ilmapiirissä. Yhteistyö on monimuotoista, siihen kuuluu erilaiset kommunikoinnin muodot, kuten päivittäiset keskustelut, viestintä, varhaiskasvatuksen dokumentointi sekä varhaiskasvatuksen ja perheiden yhteiset tapahtumat. Yksi yhteistyön mahdollisuus on myös päiväkodin toimintaympäristö, mikä voi tarjota perheille vaikutteita arkeen, esimerkiksi julisteiden, lasten tekemän taitteen tai ilmoitustaululla olevan informaation kautta.

Tässä kappaleessa vastasin tutkimuskysymykseeni, miten varhaiskasvatuksen asiakasperheiden positiivisen pedagogiikan tietoisuutta voidaan lisätä varhaiskasvatuksessa tehtävän yhteistyön avulla. Tutkimukseni perustella jaoin positiivisen pedagogiikan tietoisuuden lisäämisen varhaiskasvatuksen yhteistyön avulla viiteen kategoriaan. Kategoriat ovat 1. positiivien pedagogiikan etujen tuominen esiin, 2. lapsen mielipiteisiin ja tunteisiin paneutuminen, 3. lapsen vahvuuksien tunnistaminen ja tukeminen, 4. lapsen toimintaympäristön muokkaaminen ja perheen myönteisiin käytäntöihin vaikuttaminen sekä 5. käytännön esimerkit ongelmanratkaisutilanteisiin. Tarkastelin seuraavaksi positiivista pedagogiikkaa näiden kategorioiden alla yhteistyön näkökulmasta.

1. Positiivisen pedagogiikan etujen esiin tuominen on ensimmäinen askel positiivisen pedagogiikan tietoisuuden lisäämiseksi. Jotta positiivista pedagogiikkaa voidaan toteuttaa perheissä, täytyy perheistä löytyä kiinnostusta ja halua kokeilla uutta lähestymistapaa omassa arjessaan. Perheiden kiinnostusta voidaan ruokkia tarjoamalla vinkkejä arjentalanteisiin positiivisen pedagogiikan keinoilla. Kertomalla lapsen kehityksen vaiheista ja tunteiden säätelystä, lisätään perheiden ymmärrystä lasta kohtaan.

2. Lapsen mielipiteisiin ja tunteisiin paneutuminen nousi tutkimuksessani selkeästi esille. Lapsen mielipiteitä ja tunteita ei voi jättää huomioimatta, sekä ne ovat avain hänen käyttäytymiseensä. Kun perheet kuuntelevat, arvostavat ja nostavat esille jokaisen jäsenen mielipiteet, tulee arjesta myönteisiä kokemuksia kaikille. Lapsen mielipiteitä ja tunteita voidaan nostaa varhaiskasvatuksessa esille dokumentoinnin kautta ja jakaa dokumentointia asiakasperheille.

3. Lapsen vahvuuksien tunnistaminen ja tukeminen on keino positiivisen pedagogiikan toteuttamiseen perheissä. Lapsen vahvuuksien etsiminen ja löytäminen voidaan aloittaa varhaiskasvatuksessa. Tämän jälkeen vahvuuksista voidaan keskustella perheiden kanssa ja jakaa vahvuuksia myös dokumentoinnin kautta perheille. Perheitä voidaan tukea koko perheen sisäiseen vahvuuksien etsimiseen, minkä myötä perhe saa positiivisia kokemuksia myönteisen palautteenannon kautta.

4. Lapsen toimintaympäristön muokkaaminen sekä perheen myönteisiin käytäntöihin vaikuttaminen alkaa jo ensimmäisestä kontaktista varhaiskasvatuksen kanssa. Varhaiskasvatuksen ja asiakasperheen yhteistyön tasa-arvoisuus ja yhteiset tavoitteet lapsen kasvun, kehityksen ja oppimisen tukena mahdollistavat vastavuoroisen tiedon jakamisen. Yhteistyön avulla voidaan ohjata perhettä tarkastelemaan omia toimintamallejaan ja rohkaista muuttamaan niitä myönteistä kasvatusta tukeviksi.

5. Varhaiskasvatuksesta voidaan jakaa asiakasperheille käytännön esimerkkejä ongelmanratkaisutilanteisiin. Perheet saattavat pohtia ongelmallisia arjentalanteita yksin ja pienilläkin esimerkeillä voidaan auttaa perheitä selviämään tilanteista positiivisen pedagogiikan keinoin.

Tarkastelin yhteistyön keinoja käytännönläheisesti Liitteessä 1. Vinkkejä positiivisen pedagogiikan tietoisuuden lisäämiseen varhaiskasvatuksen asiakasperheissä – Opas varhaiskasvatukseen. Liitettä 1. voi käyttää työkaluna varhaiskasvatuksessa.

8 Pohdinta

Tutkimukseni johdannossa pohdin, miten perheet löytävät tietoa positiivisesta pedagogiikasta ja sen käytännöistä. Tutkimani mukaan varhaiskasvatuksessa tehtävä yhteistyö luo mahdollisuuden asiakasperheiden kasvatustehtävän tukemiseen. Näin ollen perheet voivat saada tietoa positiivisen pedagogiikan käytännöistä varhaiskasvatuksessa tehtävän yhteistyön kautta. Tutkimuksessani löysin tietoa positiivisen pedagogiikan hyödyistä, sen käytännöistä sekä varhaiskasvatuksen ja asiakasperheiden yhteistyön muodoista, joiden avulla perheiden tietoisuutta voidaan parantaa.

8.1 Tutkimuksen toteutuminen ja eettisyys

Tarkastelin tutkimuksen eettisiä puolia lähdekirjallisuuden valinnan sekä sen tulkitsemisen kautta. Valitsin tutkimukseen yleisesti arvostettuja ja tuoreita tutkimuksia, sekä tulkitsin niitä oman näkökulmani valossa. Jotta tutkimukseni eettisyys on säilynyt, olen arvostanut tutkimusaineistoni tuloksia, enkä ole muutellut niitä. Hyvän tieteellisen käytännön (Tutkimuseettinen neuvottelukunta, 2012) mukaan tutkijan täytyy olla rehellinen, huolellinen ja tarkka sekä antaa kunnioitus tutkimuksen tekijälle. Tutkimuksessani käytin asianmukaista viittaustekniikkaa käyttämästäni tutkimusaineistosta ja kerroin rehellisesti tutkimukseni tulokset. Mielestäni nämä ovat tärkeitä eettisiä huomiota kirjallisuuskatsauksen tekemisessä. Hyvään tieteelliseen käytäntöön (TENK, 2012) kuuluu myös tutkimuksen avoimuus. Kerroin tutkimuksessani avoimesti tutkimuksen toteuttamisesta ja tutkimustuloksista, sekä tutkimus on vapaasti aiheesta kiinnostuneiden saatavilla.

Lassila (2019) toteaa, että kirjoittaminen on prosessi ja luovaa toimintaa, minkä eri vaiheissa voi tulla vastaan erilaisia ongelmia. Kirjoitin tutkimustani luovasti vastauksia etsien, mutta systemaattinen tutkimusote auttoi välttämään ongelmat tutkimuksen rakenteen muodostamisessa. Kun noudatin systemaattisen kirjallisuuskatsauksen mukaista tutkimuksen tekemisen rakennetta, pääsin lopulta tutkimuksessani tutkimustuloksiin. Luovan kirjoittamisen ja tutkimisen myötä löysin tietoa, mikä ei sopinut tutkimukseeni sisällöllisesti. Lassilan (2019) mukaan kirjoittajan ei pidä takertua jo aiemmin kirjoittamaansa tekstiin, vaan pystyä luopumaan siitä, jos se ei sovi enää kokonaisuuteen. Huomasin, että kirjoittamastani tekstistä oli välillä vaikea luopua, mutta kokonaisuutta ajatellen se oli kannattavaa.

Eskolan ja Suorannan (1998) mukaan kirjoittamista on joskus vaikea hahmottaa yhdeksi tutkimuksen työvaiheeksi. Tutkimus arvioidaan nimenomaan kirjallisen työn perusteella, minkä vuoksi kirjoittamiseen tulee kiinnittää erityistä huomiota (Eskola & Suoranta, 1998). Tutkimuksessani paneuduin kirjoittamiseen ja annoin kirjoitusprosessille riittävästi aikaa.

Kirjallisuuskatsaus oli hyvä menetelmä tutkimukseni tekemiseen, koska löysin aiheeni ympäriltä paljon tutkimustietoa. Systemaattisen kirjallisuuskatsauksen avulla pystyin määrittelemään itselleni rungon tutkimuksen tekemiseen, mikä selvensi tutkimuksen tekemistä käytännössä. Tutkimusmenetelmänä käytin sisällönanalyysiä tutkimusaineistoni analysointiin. Positiivisen pedagogiikan tietoisuuden lisäämisestä varhaiskasvatuksessa tehtävän yhteistyön avulla ei löytynyt aiempia tutkimuksia, mutta positiivisen pedagogiikan sekä varhaiskasvatuksessa tehtävän yhteistyön tutkimusaineisto on niin laajaa, joten pystyin niiden sisältöä analysoimalla löytämään vastaukset tutkimuskysymyksiini. Näin pystyin luomaan uutta tietoa aiheesta.

Salmisen (2011) mukaan metodin huolellinen käyttäminen, tuo tutkimukselle uskottavuutta. Tein tutkimuksen huolellisesti, yhdistäen sisällönanalyysin ja systemaattisen kirjallisuuskatsauksen vaiheita. Käytännössä tämä tarkoitti sitä, että päätin tutkimuskysymykset, valitsin tietokannat ja hakutermit, tein katsauksen ja aineiston läpikäynnin, jossa käytin seuloja kiinnostavan tiedon löytämiseksi, keräsin merkityksellisen tiedon ja järjestelin aineiston sekä tulkitsin tulokset, laadin johtopäätökset ja viimeistelin raportoinnin laatimalla Liitteen 1. Vinkkejä positiivisen pedagogiikan tietoisuuden lisäämiseen varhaiskasvatuksen asiakasperheissä – Opas varhaiskasvatukseen.

8.2 Positiivista pedagogiikkaa perheisiin

Lapsen negatiivisten piirteiden jatkuva esille nostaminen sekä lapsen toiminnan kieltäminen saa lapsen kokemaan itsensä epäonnistujaksi. Varhaiskasvatuksen henkilökunnan ja perheiden tehtävä on löytää positiivisia piirteitä lasten elämään. Vaikka lapsi joutuisi kokemaan paljon negatiivisuutta, käskyjä ja kieltoja, ansaitsee lapsi tätäkin enemmän kokea positiivisuutta ja iloa. Toisinaan positiivisten piirteiden löytäminen voi olla haastavaa ja tällöin kasvattaja voi pohtia ja etsiä piirteitä valmista materiaalia avuksi käyttäen. Lapsen positiivisten piirteiden nostaminen esille tarkoituksen mukaisesti ja suunnitellusti, tukee lapsen myönteistä käytöstä ja luo lapselle itsevarmuutta aktiivisena toimijana. Positiivisen pedagogiikan toteuttamiseen varhaiskasvatuksessa on monenlaisia keinoja liikennevaloista ja kuvakorteista leikkeihin ja yhteiseen toimintaan. Leskisenoja (2019) toteaa kuitenkin, ettei positiivisen pedagogiikan toteuttamiseen

tarvita mitään ”vippaskonsteja”, vaan positiivisella otteella ja puheella pääsemme pitkälle. Positiivisen otteen löytäminen voi olla toiselle vaikeampaa kuin toiselle ja positiivisten sanojen löytäminen voi vaatia tietoista harkintaa ja vaivannäköä.

Löysin tutkimuksellani vastaukset tutkimuskysymyksiini. Tutkimuksessani on runsaasti tietoa, miten lapsi hyötyy positiivisesta pedagogiikasta. Tietoa löytyi enimmäkseen varhaiskasvatuksen kautta tehtyjen tutkimusten myötä, jota sovelsin myös perheiden pariin. Lapsi hyötyy positiivisesta pedagogiikasta oppimisen ja hyvinvoinnin alueilla, sekä perheissä erityisesti sosiaalisten suhteiden ja arjen tilanteiden helpottumisen myötä. Positiivisen pedagogiikan myötä lapsi kokee itsensä aktiiviseksi ja kykeneväksi sekä näkee tulevaisuutensa myönteisenä. Toiseen tutkimuskysymykseeni, miten varhaiskasvatuksen asiakasperheiden positiivisen pedagogiikan tietoutta voidaan lisätä varhaiskasvatuksen kanssa tehtävän yhteistyön avulla, esittelin vastauksen Tutkimustulokset kappaleessa (ks. kappale 7.2.). Jaoin tutkimani perusteella vastauksen viiteen kategoriaan. Laadin lisäksi Liitteen 1. Vinkkejä positiivisen pedagogiikan tietoisuuden lisäämiseen varhaiskasvatuksen asiakasperheissä – Opas varhaiskasvatukseen, josta löytyy konkreettisia käytäntöjä. Liitteen 1. avulla vastasin myös alakysymykseeni, mitä positiivisen pedagogiikan keinoja perheet voivat käyttää arjessa. Tulokset jäsentävät positiivisen pedagogiikan tietoisuuden lisäämistä varhaiskasvatuksen asiakasperheissä ja auttavat ymmärtämään, minkä vaiheiden kautta positiivisen pedagogiikan sisäistäminen tapahtuu.

Tekemäni tutkimustyö ei tule menemään hukkaan, koska jatkan tämän tutkimuksen parissa gradu tutkimuksen tullessa ajankohtaiseksi. Rautio (2019) on todennut, että tutkiminen on jatkuvaa syklistä liikettä. Tällä tutkimuksella perehdyin syvemmin minua jo aiemmin kiinnostaneeseen aiheeseen. Syklisen liikkeen myötä pystyn seuraavassa tutkimuksessani perehtymään aiheeseen käytännön läheisemmin, vieden positiivisen pedagogiikan keinoja ja menetelmiä varhaiskasvatuksen yksikköön. Näin pystyn tutkimaan, miten perheet tarttuvat positiivisen pedagogiikan keinoihin ja hyötyvätkö lapset siitä ja miten. Tämä on laaja aihe, jonka tarkempi rajaus minun tulee tehdä gradun tutkimussuunnitelmassa.

Minun täytyy ottaa vastuu omasta toiminnastani lasten kasvun ja kehityksen tukena. Leskisenoja (2019) toteaa kauniisti, että positiivista pedagogiikkaa ei voi vain opettaa, vaan sitä pitää myös elää. Tämä osui minua suoraan sydämeen ja näin aion toimia varhaiskasvatuksen opettajana, positiivista pedagogiikkaa eläen ja opettaen.

Lähteet

- Alasuutari, P. (2011). *Laadullinen tutkimus 2.0*. [EPUB-versio]. [Viitattu 12.4.2020]. Saatavissa Ellibs-kokoelmasta.
- Dweck, C. S., Walton, G. M. & Cohen, G. L. (2015). *Academic Tenacity*. Bill & Melinda Gates Foundation. [Viitattu 12.4.2020]. Haettu osoitteesta <https://k12education.gatesfoundation.org/download/?Num=2807&filename=30-Academic-Tenacity.pdf>.
- Eskola, J. & Suoranta, J. (1998). *Johdatus laadulliseen tutkimukseen*. [EPUB-versio]. [Viitattu 15.4.2020]. Saatavissa Ellibs-kokoelmasta.
- Fox, L., Jack, S., & Broyles, L. (2005). Program-Wide Positive Behavior Support: Supporting Young Children's Social-Emotional Development and Addressing Challenging Behavior. Tampa, Florida: University of South Florida, Louis de la Parte Florida Mental Health Institute.
- Hotulainen, R., Lappalainen, K. & Sointu, E. (2014). Lasten ja nuorten vahvuuksien tunnistaminen. Teoksessa L. Uusitalo-Malmivaara, (toim.) *Positiivisen psykologian voima*. [EPUB-versio]. [Viitattu 22.4.2020]. Saatavissa Ellibs-kokoelmasta.
- Kekkonen, M. (2012). *Kasvatuskumppanuus ammatillisena yhteistyösuhteena*. Haettu osoitteesta <http://jecer.org/fi/wp-content/uploads/2013/03/Kekkonen-2.pdf>. [Viitattu 26.5.2020].
- Kiviniemi, K. (2018). Laadullinen tutkimus prosessina. Teoksessa R. Valli, (toim.) *Ikkunoita tutkimusmetodeihin 2*. [EPUB-versio]. [Viitattu 12.4.2020]. Saatavissa Ellibs-kokoelmasta.
- Kumpulainen, K., Lipponen, L., Hilppö, J. & Mikkola, A. (2014). *Building on the positive in children's lives: a co-participatory study on the social construction of children's sense of agency*. Early Child Development and Care, 2014 Vol. 184, No. 2, 211–229. Haettu osoitteesta <https://www.tandfonline.com/pc124152.oulu.fi:9443/doi/pdf/10.1080/03004430.2013.778253?needAccess=true>. [Viitattu 27.5.2020].
- Kumpulainen, K., Mikkola, A., Rajala, A., Hilppö, J. & Lipponen, L. (2014). Positiivisen pedagogiikan jäljillä. Teoksessa Positiivisen psykologian voima. L. Uusitalo-Malmivaara. (toim.) [E-kirja]. Saatavissa Ellibs-aineistosta. [Viitattu 26.5.2020].
- Kyrönlampi, T., & Karikoski, H. (2017). *Osallisuus esiopetuksessa on vanhemman oikeus*. Kasvatus & Aika, 11(3). Haettu osoitteesta <https://journal.fi/kasvatusjaaika/article/view/68728>. [Viitattu 27.5.2020].

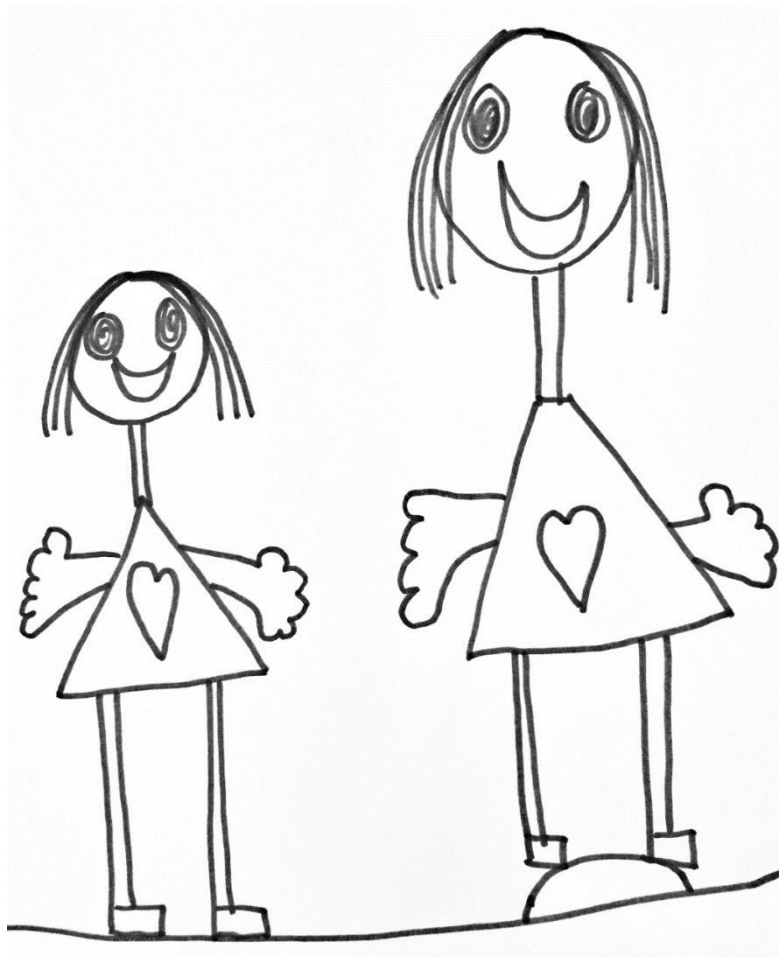
- Lambert, M. C., Sointu, E. T. & Epstein, M. H. (2018). A comprehensive review of international research using the Behavioral and Emotional Rating Scale. *International Journal of School & Educational Psychology*, Volume 7, 2019 - Issue 3. Haettu osoitteesta <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/21683603.2017.1422061>. [Viitattu 27.5.2020].
- Lassila, E.T. (16.9.2019). *Mitä ja miten minä sitten tästä kirjoitan?* Oulun yliopisto. Luento. [Viitattu 15.4.2020]. https://oulu.zoom.us/rec/play/65QoJb-t_zw3E4CV5QSDA6B9W425fa6s1Scb__sKyRnhVCIF-MQL0ZLQaMbM8gzmhwlzfgw32-RrfyzCK?continueMode=true
- Leskisenoja, E. (2017). *Positiivisen pedagogiikan työkalupakki*. [E-kirja]. [Viitattu 18.5.2020]. Saatavissa Ellibs-aineistosta.
- Leskisenoja, E. (2019). *Positiivinen pedagogiikka varhaiskasvatuksessa*. [E-kirja]. [Viitattu 22.5.2020]. Saatavissa Ellibs-aineistosta.
- Metsämuuronen, J. (2011). *Laadullisen tutkimuksen käsikirja*. [E-kirja]. [Viitattu 18.5.2020]. Saatavissa booky.fi -aineistosta.
- Moilanen, P. & Rähkä, P. (2018). Merkitysrakenteiden tulkinta. Teoksessa R. Valli, (toim.) *Ikäkuonoita tutkimusmerodeihin 2*. [EPUB-versio]. [Viitattu 14.4.2020]. Saatavissa Ellibs-koelmasta.
- Noh, J., Steed, E. A. & Kim, K. (2016). *South Korean Early Childhood Education Teachers' Perceptions of Program-Wide Positive Behavior Support*. *Infants & Young Children* Vol. 29, No. 1, pp. 25–36. Haettu osoitteesta https://www.researchgate.net/publication/285548094_South_Korean_Early_Childhood_Education_Teachers%27_Perceptions_of_Program-Wide_Positive_Behavior_Support. [Viitattu 27.5.2020].
- Opetushallitus. (2018). *Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018*. Määräykset ja ohjeet 2018:3a. Haettu osoitteesta: https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/varhaiskasvatussuunnitelman_perusteet.pdf. [Viitattu .2020].
- Pentikäinen, V., Avola, P. & Holming, J. Positiivinen oppiminen. Verkkosivu. <https://www.positiivinenoppiminen.fi/positiivinen-oppiminen/>. [Viitattu 26.5.2020].
- Peterson, C. (2009). *Character Strengths: Research and Practice*. *Journal of College & Character*, VOLUME X, NO. 4, April 2009. Haettu osoitteesta <https://www.tandfonline.com/doi/pdf/10.2202/1940-1639.1042?needAccess=true>. [Viitattu 27.5.2020].
- Puusa, A. & Juuti, P. (2020). *Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät*. [E-kirja]. [Viitattu 22.5.2020]. Saatavissa Ellibs-aineistosta.

- Ranta, S. (2020). Positiivinen pedagogiikka suomalaisessa varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa. Väitöskirja. Haettu osoitteesta https://lauda.ulapland.fi/bitstream/handle/10024/64412/Ranta_Samuli_Acta%20electronica%20Universitatis%20Lapponiensis%20283.pdf?sequence=1&isAllowed=y. [Viitattu 14.10.2020].
- Sainio, T., Pajulahti, R. & Sajaniemi, N. (2020). Näin tuet lapsen itsesääätelyä. Hyvinvoinnin pedagogiikka varhaiskasvatuksessa. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Salminen, A. (2011). Mikä kirjallisuuskatsaus? Vaasan yliopiston julkaisuja. Haettu osoitteesta https://osuva.uwasa.fi/bitstream/handle/10024/7961/isbn_978-952-476-349-3.pdf?sequence=1. [Viitattu 27.5.2020].
- Seligman, M. (2011). Flourish: A Visionary New Understanding of Happiness and Well-being. [E-kirja]. [Viitattu 18.5.2020]. Saatavissa Ebsco-aineistosta.
- Sointu, E. (2014). *Multi-informant Assessment of Behavioral and Emotional Strengths*. Väitöskirja. Haettu osoitteesta https://www.researchgate.net/publication/262672455_MultiInformant_Assessment_of_Behavioral_and_Emotional_Strengths. [Viitattu 27.5.2020].
- Stenason, L., Moorman, J., & Romano, E. (2020). The Experiences of Parents and Facilitators in a Positive Parenting Program. Qualitative Report, 25(1), 1–13. Saatavilla Ebsco-tietokannasta. [Viitattu 9.11.2020].
- THL. (2020). *Varhaiskasvatus 2019*. Tilastoraportti 33/2020. Haettu osoitteesta [Varhaiskasvatus 2019 \(julkari.fi\)](http://julkari.fi). [Viitattu 14.1.2020].
- Trogen, T. (2020). *Positiivinen kasvatus*. PS-kustannus: Jyväskylä.
- Tuomi, J. & Sarajärvi, A. (2018). *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. [E-kirja]. [Viitattu 9.10.2020]. Saatavissa Ellibs-aineistosta.
- Tutkimuseettinen neuvottelukunta. (2012) *Hyvä tieteellinen käytäntö (HTK)*. Haettu osoitteesta <https://www.tenk.fi/fi/hyva-tieteellinen-kaytanta>. [Viitattu 24.4.2020].
- Unicef. Lasten oikeuksien sopimus. Haettu osoitteesta <https://www.unicef.fi/lapsen-oikeudet/sopimus-kokonaisuudessaan/>. Viitattu 5.3.2020.
- Uusitalo-Malmivaara, L. (2014a). Positiivinen psykologia – mitä se on? Teoksessa L. Uusitalo-Malmivaara. *Positiivisen psykologian voima*. PS-kustannus: Jyväskylä.
- Uusitalo-Malmivaara, L. (2014b). *VIA-vahvuusmittari lasten ja nuorten luontevahvuuksien kartoitukseen*. NMI-bulletin, Vol. 24, No. 1, Niilo Mäki -säätio. Haettu osoitteesta https://bulletin.nmi.fi/wp-content/uploads/2016/02/Uusitalo_Malmivaara-ym.pdf. [Viitattu 27.5.2020].
- Uusitalo-Malmivaara, L. & Vuorinen, K. (2017). *Huomaa hyvä!*, [E-kirja]. [Viitattu 18.5.2020]. Saatavissa Ellibs-aineistosta.

- Uusitalo-Malmivaara, L. & Vuorinen, K. (2019). A character strength intervention in 11 inclusive Finnish classrooms to promote social participation of students with special educational needs. Haettu osoitteesta: <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/full/10.1111/1471-3802.12423>. [Viitattu 22.5.2020].
- Varhaiskasvatuslaki. (13.7.2018/540). Haettu osoitteesta <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2018/20180540>. [Viitattu 9.4.2020].
- Vuorinen, K. Kaisa Vuorinen. Verkkosivu. Haettu osoitteesta <https://kaisavuorinen.com/>. [Viitattu 26.5.2020].

LIITE 1. Vinkkejä positiivisen pedagogiikan tietoisuuden lisäämiseen varhaiskasvatuksen asiakasperheissä – Opas varhaiskasvatukseen

**VINKKEJÄ POSITIIVISEN PEDAGOGIIKAN TIETOISUUDEN LISÄÄMISEEN
VARHAISKASVATUKSEN ASIAKASPERHEISSÄ
- OPAS VARHAISKASVATUKSEEN**

17.2.2021 Johanna Vähänen

VINKKEJÄ POSITIIVISEN PEDAGOGIIKAN TIETOISUUDEN LISÄÄMISEEN VARHAISKASVATUKSEN ASIAKASPERHEISSÄ

- OPAS VARHAISKASVATUKSEEN

Suoritin tutkimuksen positiivisen pedagogiikan tietoisuuden lisäämisestä varhaiskasvatuksen asiakasperheissä. Tutkimukseni perustella jaoin positiivisen pedagogiikan tietoisuuden lisäämisen varhaiskasvatuksessa tehtävän yhteistyön avulla viiteen kategoriaan.

1. Positiivisen pedagogiikan etujen tuominen esiin
2. Lapsen mielipiteisiin ja tunteisiin paneutuminen
3. Lapsen vahvuuksien tunnistaminen ja tukeminen
4. Lapsen toimintaympäristön muokkaaminen sekä perheen myönteisiin käytäntövaikutaminen
5. Käytännön esimerkit ongelmanratkaisutilanteisiin

Tässä liitteessä esittelen vinkkejä ja ideoita kategorioiden toteuttamiseen varhaiskasvatuksessa. Vinkit pohjautuvat tutkimukseeni sekä omiin kokemuksiini varhaiskasvatuksessa tehtävästä yhteistyöstä. Varhaiskasvatuksessa voidaan käyttää kaikkia esittelemiäni keinoja tai valita ryhmälle sopivat.

1. Positiivisen pedagogiikan etujen tuominen esiin

Positiivisen pedagogiikan etujen esiin tuominen on ensimmäinen askel positiivisen pedagogiikan tietoisuuden lisäämiseksi. Jotta positiivista pedagogiikkaa voidaan toteuttaa perheissä, täytyy perheistä löytyä kiinnostusta ja halua kokeilla uutta lähestymistapaa omassa arjessaan. Perheiden kiinnostusta voidaan ruokkia tarjoamalla vinkkejä arjenteisiin positiivisen pedagogiikan keinoilla. Kertomalla lapsen kehityksen vaiheista ja tunteiden säätelystä, lisätään perheiden ymmärrystä lasta kohtaan.

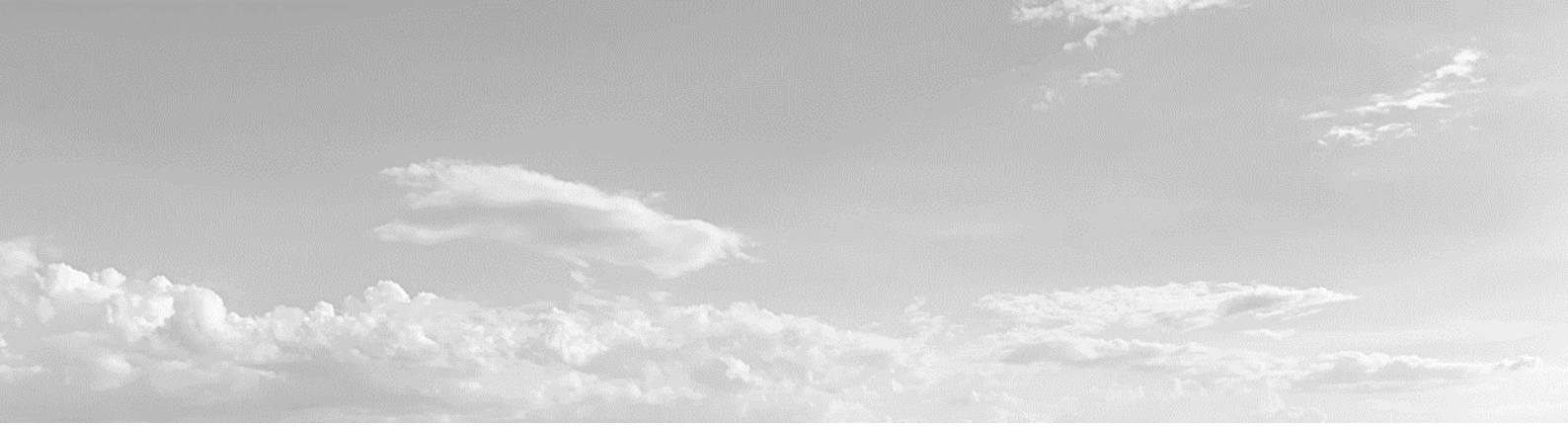
Varhaiskasvatusympäristön muokkaaminen

Varhaiskasvatuksen ympäristöön voidaan laittaa esille positiivisen pedagogiikan materiaalia. Eteistiloihin, joissa perheet käyvät arkipäivisin, voidaan laittaa julisteita ja esitteitä positiivisen pedagogiikan eduista ja vinkkejä arjen ongelmatilanteisiin sekä tuoda esille lapsen kehityksen vaiheet. Kehityksen vaiheet on hyvä olla ryhmän ikäjakauman mukaiset. Seinillä voidaan ilmoittaa mahdollisista positiivisen pedagogiikan luennoista tai tapahtumista, joihin vanhemmat voivat osallistua.

Kun positiivinen pedagogiikka otetaan mukaan varhaiskasvatusryhmän toimintaan, kerätään toiminnasta pedagogista dokumentointia, kuten kuvia, lasten piirustuksia tai askarteluja sekä kirjoitettuja muistiinpanoja. Pedagogista dokumentointia asetetaan ryhmän eteistiloihin, jolloin vanhemmat pääsevät näkemään lasten kokemuksia positiivisesta pedagogiikasta ja ryhmän toiminnasta.

Viestintä

Sähköinen viestintä, esimerkiksi Wilma sovelluksen kautta, on suuri osa varhaiskasvatuksen ja perheiden välistä yhteistyötä. Ryhmälle ajankohtaisista asioista tiedottaminen

on hyvä aloittaa jo ennen toiminnan aloitusta. Tiedotetaan vanhemmille, miten ryhmässä käytetään positiivista pedagogiikkaa ja, milloin tähän liittyviä toimintatuokioita pidetään.

Viestinnän avulla voidaan antaa myös vanhemmille "tietoiskuja" positiivisen pedagogiikan eduista lapsen sekä perheen kannalta. Vanhemmille voidaan välittää viesteissä vinkkejä perheen arkeen ja, miten perhe voi tukea varhaiskasvatuksessa käsiteltäviä teemoja, esimerkiksi ruokapöydässä käytävien keskustelujen avulla.

Päivittäiset keskustelut

Varhaiskasvatuksen henkilökunta ja perhe keskustelevat arkipäivisin lasta tuotaessa tai haettaessa päiväkodista. Monesti keskustelut ovat lyhyitä ja siinä jaetaan oleellinen tieto lapsen kuulumisista kotona tai päiväkodissa. Näitä keskusteluita voidaan rikastuttaa tuomalla esille positiivisen pedagogiikan etuja ja vinkkejä, joita perheet voivat käyttää myös kotona. Vanhemmilta voidaan kysyä myös keskustelujen lomassa, että minkälaisia arjen ongelmia kohtaavat kotona, minkä pohjalta voidaan työstää lisää positiivisen pedagogiikan vinkkejä perheille.

2. Lapsen mielipiteisiin ja tunteisiin paneutuminen

Lapsen mielipiteisiin ja tunteisiin paneutuminen nousi tutkimuksessani selkeästi esille. Lapsen mielipiteitä ja tunteita ei voi jättää huomioimatta, sekä ne ovat avain hänen käyttäytymiseensä. Kun perheet kuuntelevat, arvostavat ja nostavat esille jokaisen jäsenen mielipiteet, tulee arjesta myönteisiä kokemuksia kaikille. Lapsen mielipiteitä ja tunteita voidaan nostaa varhaiskasvatuksessa esille dokumentoinnin kautta ja jakaa dokumentointia asiakasperheille.

Pedagoginen dokumentointi

Varhaiskasvatusryhmässä voidaan käsitellä lasten tunteita ja mielipiteitä monin tavoin, kuten piirtämällä tai muilla käden taidoilla, näyttelemällä tai lukemalla kirjoja ja keskustelemalla niistä. Ryhmän toiminnasta ja erityisesti lasten henkilökohtaisista kokemuksista, mielipiteistä ja tunteista kerätään pedagogiasta dokumentointia, mikä jaetaan perheille sähköisesti tai konkreettisenä materiaalina. Näin perheet pääsevät lähemmäksi lasten ajatusmaailmaa.

Kotitehtävät perheisiin

Kun perheet ovat saaneet tietoa positiivisen pedagogiikan hyödyistä, voidaan perheille antaa pieniä tehtäviä arkeen. Tehtävät voivat olla esimerkiksi keskustelun aiheita, joiden kautta perheet tutustuvat paremmin lapseensa. Keskustelun aiheet on hyvä rakentaa varhaiskasvatuksen ryhmässä esille nostettuihin asioihin, kuten tunnetaidot, harrastukset, monikulttuurisuus tai arkiset asiat, kuten lapsen lempi satu tai väri. Keskusteluja voidaan ohjata käymään esimerkiksi ruokapöydässä tai ennen nukkumaan menoa.

Kotitehtävät voivat olla myös toiminnallisia tehtäviä, joiden tavoitteena on tutustua lapseen syvemmin. Perheille voidaan rakentaa tulostettavia pelilautoja kysymyskortteineen

tai suositella perheelle toimintaa, mistä lapsi on kiinnostunut ja tuonut esille varhaiskasvatuksessa. Kannustetaan perhettä yhteisiin toimintoihin, koska kaikki yhdessä vietetty aika luo läheisempää suhdetta lapsen ja perheen välille.

Vierailu ja tapahtuma

Varhaiskasvatuksen ryhmään järjestetään vanhemmille mahdollisuus vierailuun, jolloin vanhemmat näkevät lapsen sosiaalisessa ympäristössä. Vierailulla ryhmän toiminta pidetään samanlaisena, kuin muulloinkin ja vanhempi pääsee näkemään silmäyksen lapsensa arjesta. Vanhempia voidaan kehottaa kiinnittämään huomio, juuri lapsen sosiaaliseen käyttäytymiseen sekä toimintamalleihin.

Varhaiskasvatuksessa voidaan järjestää yhteisiä tapahtumia, joiden kautta perheet näkevät lapsensa sosiaalisessa ympäristössä ja perheet myös pääsevät tutustumaan toisiinsa. Tapahtuma voidaan järjestää esimerkiksi pistetyöskentelynä, missä perheet voivat oman kiinnostuksen ja tarpeen mukaan tarttua heille sopiviin teemoihin. Tapahtuman teema voi olla tunteiden käsittely, lapsen mielipiteen ilmaisun tukeminen tai juhla- pyhiin liittyvä teema, jonka avulla perhe voi löytää yhteistä tekemistä. Tarvittaessa tapahtuma voi olla lapsen päiväkodista hakemisen aikaan sijoittuva rata ulkona, jolloin jokainen perhe voi käydä sen oman aikataulun mukaan.

Tapahtuma voi olla myös pelkästään vanhemmille suunnattu, esimerkiksi päiväkodin vanhempainiltaan liitettynä. Vanhemmille voidaan tarjota tietoiskuja lasten tunnetaidoista, sekä kannustaa vanhempia vinkkien avulla keskustelemaan niistä ja lasten mielipiteistä.

3. Lapsen vahvuuksien tunnistaminen ja tukeminen

Lapsen vahvuuksien tunnistaminen ja tukeminen on keino positiivisen pedagogiikan toteuttamiseen perheissä. Lapsen vahvuuksien etsiminen ja löytäminen voidaan aloittaa varhaiskasvatuksessa. Tämän jälkeen vahvuuksista voidaan keskustella perheiden kanssa ja jakaa vahvuuksia myös dokumentoinnin kautta perheille. Perheitä voidaan tukea koko perheen sisäiseen vahvuuksien etsimiseen, minkä myötä perhe saa positiivisia kokemuksia myönteisen palautteen annon kautta.

Pedagoginen dokumentointi ja varhaiskasvatusympäristö

Ryhmässä käytetystä vahvuusperustaisesta toiminnasta kerätään pedagogista dokumentointia, kuten piirroksia lasten vahvuuksista tai henkilökunnan kirjaamia muistiinpanoja lasten vahvuuksien etsimisestä ja niiden pohtimisesta. Vahvuuksiin voidaan tutustua esimerkiksi kerran viikossa eri vahvuuteen. Asettamalla varhaiskasvatusryhmän eteistiloihin esille kullakin viikolla toiminnassa mukana olevat vahvuudet ja siihen liittyvä toiminta, perheet voivat ottaa vahvuudet mukaan omaan arkeensa.

Varhaiskasvatuksessa voidaan askarrella lasten kanssa kunkin omaan vahvuuteen liittyviä töitä, jotka lapsi voi viedä kotiin. Näin vanhemmat saavat tietää, mitä vahvuuksia lapsesta löytyy ja he pystyvät tukemaan lapsen kasvua hänen vahvuksiensa avulla. Esimerkiksi, jos varhaiskasvatuksessa löydetään yhdessä lapsen kanssa, että lapsi innostuu helposti uusista asioista, voivat vanhemmat ruokkia lapsen innostusta tarjoamalla hänelle uusia kokemuksia tai haasteita sekä muistuttaa jännittävässä uusissa tilanteissa lasta hänen vahvuudestaan innostua uusista asioista.

Viestintä ja kotitehtävät

Ryhmän eteistilan lisäksi, vanhemmille voidaan välittää tietoa ryhmässä käytettävistä vahvuuksista sähköisenviestinnän avulla. Viestinnällä voidaan kertoa tarkemmin vahvuusperustaisesta kasvatuksesta ja ryhmän etenemistahdista vahvuusperustaisen kasvatuksen parissa. Vanhemmille voidaan lähettää viestejä viikoittain kustakin käsiteltävänä olevasta vahvuudesta, jotta hekin ymmärtävät jokaisen vahvuuden merkityksen.

Viestinnällä voidaan ohjata vanhempia keskustelemaan kustakin vahvuudesta lapsen kanssa. Vanhemmille voidaan antaa kotitehtäväksi etsiä ryhmässä esille nostettuja vahvuuksia, niin lapsen kuin muiden perheenjäsenten toiminnassa. Ohjataan vanhempia nostamaan vahvuus esille aina, kun se löytyy arjessa.

Perheen vahvuuksien etsintä

Toinen lähestymistapa kotitehtävään on vahvuuksien tunnistaminen lapsessa tai kaikissa perheenjäsenissä. Vahvuuksia voidaan esitellä useampi kerrallaan, minkä jälkeen vanhemmat voivat tietoisesti etsiä lapsen toiminnasta vahvuuksia ja nosta niitä esille, joita löytävät lapsen toiminnan kautta arjessa. Kehotetaan vanhempia kannustamaan myös lasta vahvuuksien etsimiseen, jolloin lapsi pääsee pohtimaan omaa toimintaansa.

Pyydetään perhettä kertomaan löytämänsä lapsen vahvuudet. Perheen löytämät vahvuudet nostetaan esiin myös varhaiskasvatuksessa ja niiden avulla voidaan tukea lasta varhaiskasvatuksessa vastaan tulevilla ongelmatilanteilla.

4. Lapsen toimintaympäristön muokkaaminen sekä perheen myönteisiin käytäntöihin vaikuttaminen

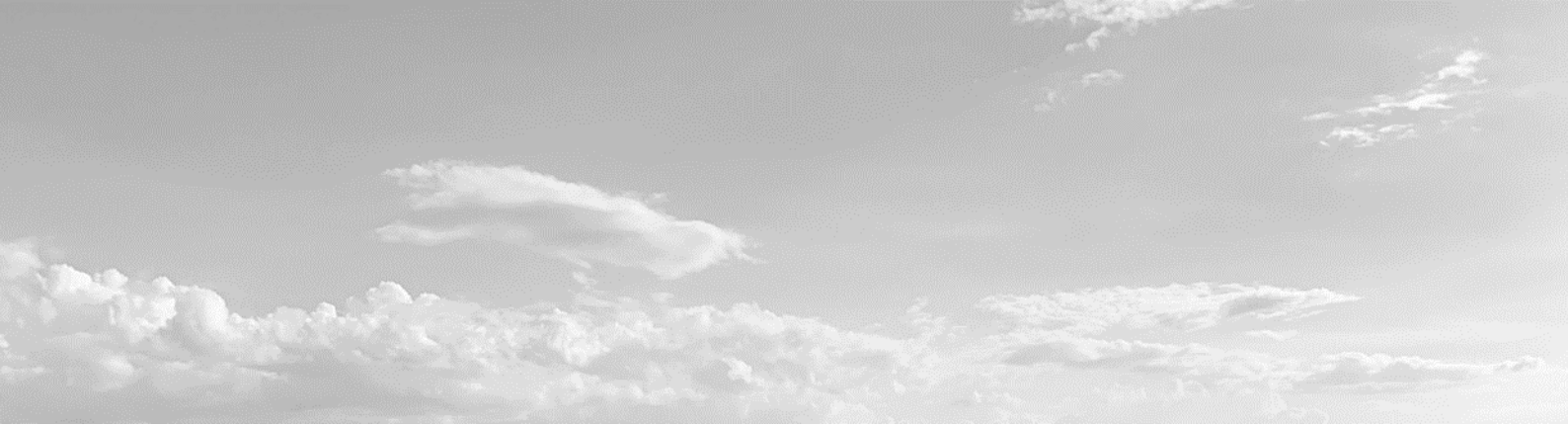
Lapsen toimintaympäristön muokkaaminen sekä perheen myönteisiin käytäntöihin vaikuttaminen alkaa jo ensimmäisestä kontaktista varhaiskasvatuksen kanssa. Varhaiskasvatuksen ja asiakasperheen yhteistyön tasa-arvoisuus ja yhteiset tavoitteet lapsen kasvun, kehityksen ja oppimisen tukena mahdollistavat vastavuoroisen tiedon jakamisen. Yhteistyön avulla voidaan ohjata perhettä tarkastelemaan omia toimintamallejaan ja rohkaista muuttamaan niitä myönteistä kasvatusta tukeviksi.

Kotivierailu

Perheen luona vierailun kautta varhaiskasvatus saa tietoa perheen arjesta, ja perhe pystyy näin jakamaan henkilökohtaista tietoa varhaiskasvatuksen henkilökunnan kanssa. Kotivierailu voidaan tehdä lapsen aloittaessa varhaiskasvatuksessa, jolloin perheelle voidaan kertoa tietoa varhaiskasvatuksen ryhmästä sekä kannustaa perhettä aktiiviseen yhteistyöhön sekä positiivisen pedagogiikan keinojen hyödyntämiseen jatkossa.

Positiivisen pedagogiikan tietoisuuden lisäämisen kannalta kotivierailu olisi hyvä järjestää myös kesken varhaiskasvatuskauden. Ennen vierailua on voitu selvittää, miten positiivisen pedagogiikan keinot on otettu perheessä käyttöön, ja miltä niiden käyttö on perheestä tuntunut. Vierailulla pohditaan perheen käytösmalleja ja kannustetaan muokkaamaan niitä. Esimerkiksi perheen kiireisessä arjessa ei välttämättä löydy aikaa lapsen mielipiteiden huomioimiselle. Kannustetaan perhettä etsimään jokaisesta päivästä edes yksi rauhallinen hetki, jolloin sammutetaan kaikki häiriötekijät ja keskitytään lapsen tarpeisiin.

Kotivierailulla voidaan löytää perheen arjen ongelmakohtia, joita perheen on vaikea itse tunnistaa. Vierailulla annetaan myös tukea perheen ongelmien ratkaisuun kuuntelemalla perheen ongelmia ja kannustamalla perhettä tarkastelemaan omaa käytöstä.

Viestintä ja kotitehtävät

Viestinnän avulla voidaan kertoa perheille vanhempien toiminnan merkityksestä positiivisen pedagogiikan kannalta. Herätellään perheiden kiinnostusta muuttamaan omaa toimintaansa pienillä askelilla. Perheille voidaan antaa kotitehtäväksi pohtia perheen arjen ongelmakohtia. Ovatko aamut liian kiireisiä, näyttääkö lapsi tunteensa voimakkaasti aina kotiin tultaessa tai onko lapsen nukkumaan meno rauhatonta? Nämä ovat tyypillisiä arjen ongelmia, joihin voidaan löytää ratkaisuja perheen toimintaympäristöä muokkaamalla. Esimerkiksi voidaan kannustaa vanhempia pohtimaan, että auttaako oma hermostuminen ja huutaminen näissä tilanteissa vai toimisiko tilanteiden ennaltaehkäisemiseen positiivisen pedagogiikan keinot, kuten tilanteiden suunnittelu, lapsen kuunteleminen sekä rauhallinen kannustaminen.

Viestinnällä voidaan kertoa tunnekasvatuksen keinoja. Kotitehtävänä voidaan haastaa vanhempia tarkkailemaan omaa tunteiden ilmaisua. Millaista esimerkkiä näytän lapselleni? Vanhempia on hyvä muistuttaa myös, että lapsen kokemat tunteet eivät ole sinun tunteitasi. Jos lapsi menettää hermonsa vähäpätöisen asian vuoksi, sinun ei tarvitse menettää hermojasi, vaan tukea lasta käsittelemään tunteensa omien resurssien mukaisesti.

Tapahtuma

Perheille voidaan järjestää yhteinen tapahtuma, missä voidaan keskustella perheiden toimintaympäristön muokkaamisesta. Tapahtuma voi olla asiapitoinen, missä kerrotaan

hyviä toimintatapoja lapsen positiiviseen kannustamiseen, mutta hyvä on sisällyttää mukaan myös toiminnallisia ja vanhempia osallistavia tehtäviä. Vanhemmat voidaan jakaa pieniin ryhmiin pohtimaan arjessa kaikille tuttuja ongelmatilanteita, jotka voidaan käsitellä yhdessä. Vertaisryhmän kanssa asioiden pohtiminen auttaa perheitä ymmärtämään, etteivät ole ainoita ongelmien kanssa painivia perheitä sekä se vahvistaa varhaiskasvatuksen ryhmän perheiden yhteisöllisyyttä.

5. Käytännön esimerkit ongelmanratkaisutilanteisiin

Varhaiskasvatuksesta voidaan jakaa asiakasperheille käytännön esimerkkejä ongelmanratkaisutilanteisiin. Perheet saattavat pohtia ongelmallisia arjentalanteita yksin ja pienilläkin esimerkeillä voidaan auttaa perheitä selviämään tilanteista positiivisen pedagogiikan keinoin.

Varhaiskasvatusympäristön muokkaaminen

Varhaiskasvatus ryhmän eteistiloihin voidaan tehdä positiivisen pedagogiikan vinkki taulu. Esimerkiksi voidaan esitellä ”viikon vinkki”, joka vaihtuu joka viikko. Perheiden on helppo lukea vinkki samalla, kun odottavan lapsensa pukevan tai riisuvan ulkovaatteet. Vinkit ovat esimerkkejä arjen tilanteista, joita jokaisessa perheessä sattuu. Esimerkiksi voidaan esittää positiivisen pedagogiikan keino rauhoittamaan ruokailutilanteita, kuten kiinnittämällä lapsen huomio yhteiseen keskustelun aloitukseen, miten perheen jäsenten päivä on mennyt. Vinkit voidaan kerätä kansioon, joka on perheiden saatavilla.

Viestintä

Sähköistä viestintää, voidaan myös hyödyntää positiivisen pedagogiikan vinkkien jakamiseen. Sähköisessä viestinnässä voidaan myös perustella tarkemmin menetelmien käyttöä sekä ohjata vanhempia tarvittaessa etsimään lisää tietoa valmiiksi etsityistä internetosoitteista.

Perheille voidaan tulostaa vinkkejä ja jakaa ne lasten lokeroiden kautta. Tällöin tulostukseen voidaan lisätä myös kuvia, joita voi hyödyntää arjessa. Esimerkiksi osoitteesta <https://papunet.net/materiaalia/kuvapankki>, löytää hyviä kuvia arjen tilanteisiin. Kuten lasten omien vaatteiden ripustamista naulakkoon voidaan tukea laittamalla eteiseen

esille vaatteiden ripustamiseen liittyvä kuva, jota vanhemmat voivat myös näyttää suullisen viestinnän tukemiseksi. Vanhemmille voidaan esitellä myös vihreä hymynaama kortti, mitä voi näyttää lapselle hänen onnistumisen hetkissään.

Kysely

Jotta varhaiskasvatuksen henkilökunta pystyy antamaan perheille tarpeellisia vinkkejä, voidaan perheille järjestää kysely heidän arjestaan. Kysely voidaan tehdä monivalintakyselynä, jossa on lopuksi avoin kohta toiveille. Kyselyn voi suorittaa myös nimettömänä, jos vanhemmat eivät halua avata yksityiskohtia perheen arjesta. Kyselyn perusteella voidaan laatia kohdennettuja positiivisen pedagogiikan vinkkejä varhaiskasvatusryhmän perheille.